

TÜRKİYE'DE SANAYİ SEKTÖRÜ

ve

SANAYİ ALANLARI KULLANIMI

(Bölgesel Durum)

Sanayi Genel Müdürlüğü
Sanayi Düzenlemeleri ve İzleme Daire Başkanlığı

ANKARA
Aralık 2020

Sunum Planı

1. GSYİH'YA SEKTÖREL BAKIŞ ve İMALAT SANAYİİ

2. İMALAT SANAYİİ SEKTÖREL DEĞERLENDİRME

2.1. Üretim Değerinin Alt Sektörlere Göre Dağılımı

2.2. Katma Değerin Alt Sektörlere Göre Dağılımı

2.3. Teknolojik Yapı

2.4. Katma Değer Oranı

2.5. İthal Girdi Oranı

2.6. İhracat

3. SANAYİ SEKTÖRÜ BÖLGESEL ANALİZLER

3.1. Sanayi Alanları Kullanımı

3.2. Sanayi İstihdamı

3.3. Sanayi Ürünleri İhracatı

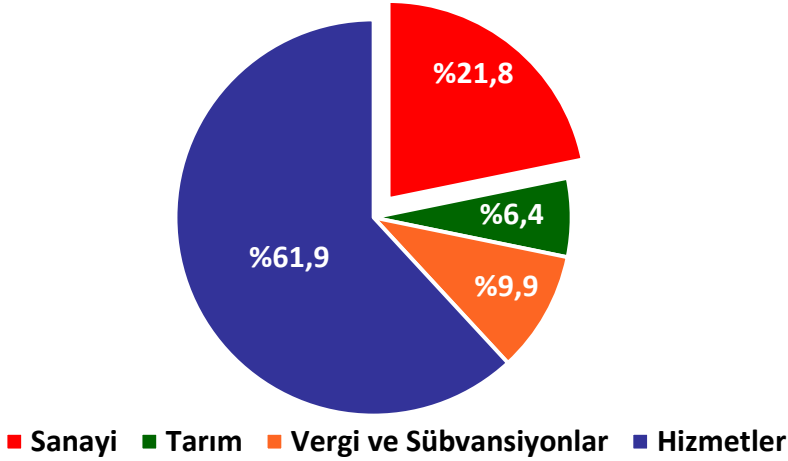
4. ULUSLARARASI KARŞILAŞTIRMA

5. GENEL TESPİTLER

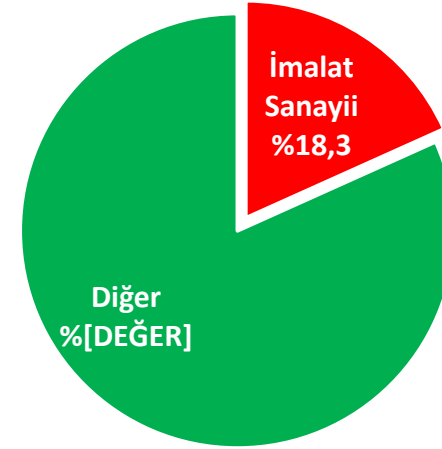

Gayri Safi Yurt İçi Hasılanın Dağılımı

GSYH'nın Dağılımı (2019)

GSYH içinde İmalat Sanayiinin Payı (2019)

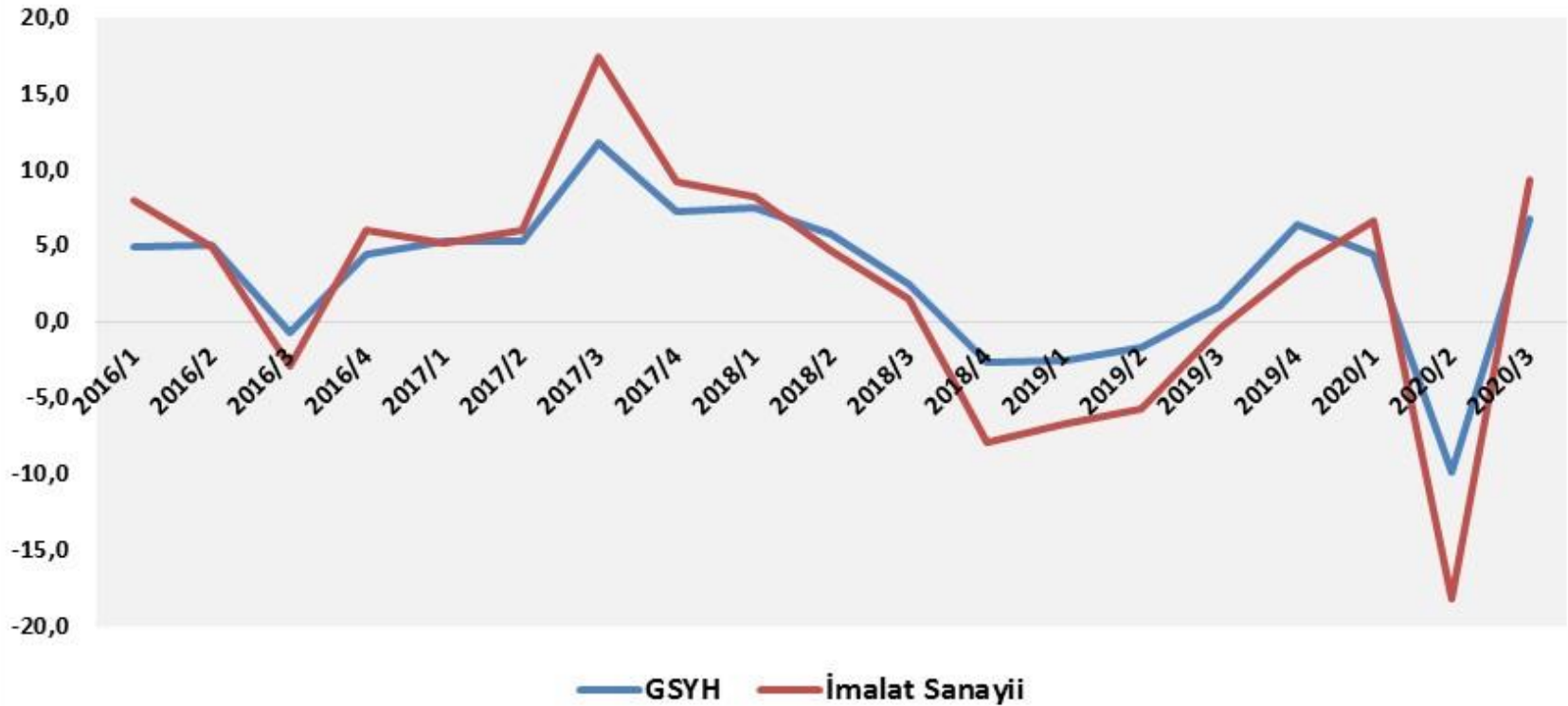
Sanayi üretimi GSYH'dan %21,8 pay alırken, imalat sanayii GSYH'nın %18,3'ünü oluşturmaktadır.

İmalat sanayi, sanayi üretiminin ise %83,4'ünü karşılamaktadır.
1998'de GSYH içinde %22,3 olan imalat sanayinin payı 2010'da %15.1'e kadar gerilemiştir.

İmalat Sanayii ve Büyüme Hızı

İmalat Sanayii ve GSYH Büyüme Oranları (%)

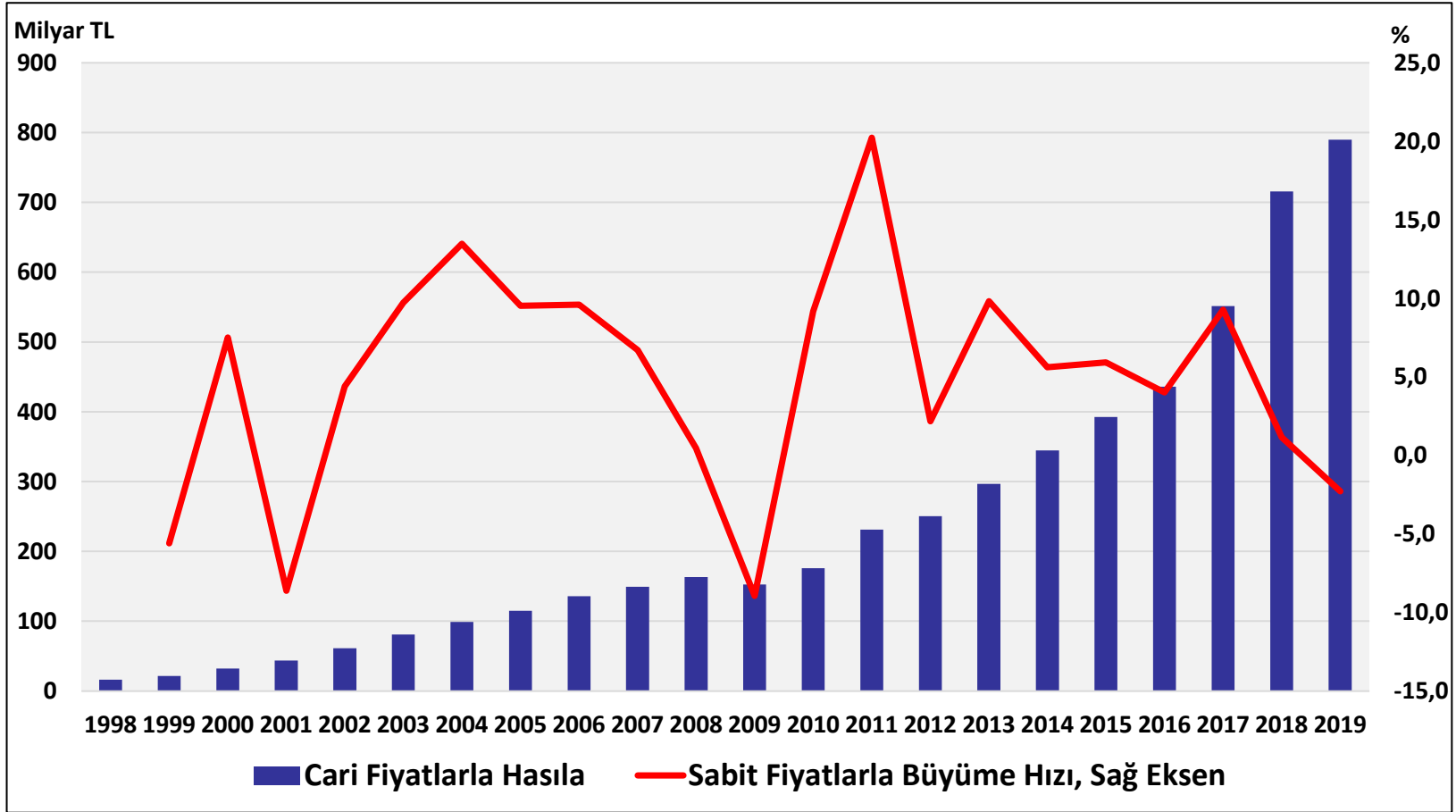

İmalat sanayii üretimi ile GSYH arasında yüksek bir korelasyon vardır.

1999-2020 (3. çeyrek) dönemi verilerine göre imalat sanayi ile GSYH üretimi arasında hesaplanan korelasyon katsayısı %95'dir.

İmalat Sanayii Hasılasının Gelişimi

İmalat sanayii üretimi kriz yılları hariç devamlı artmıştır. 2000 yılında %7,5 büyüyen imalat sanayi hasılası, 2004'te %13,5, 2011'de ise %20,2 büyümüştür. 2017'de %9,3, 2018'de %1,1 büyüyen imalat sanayii üretimi, 2019'da %2,3 daralmıştır.

İmalat Sanayii Üretim Değeri

İmalat Sanayii Üretim Değerinin Dağılımı (2019, %)

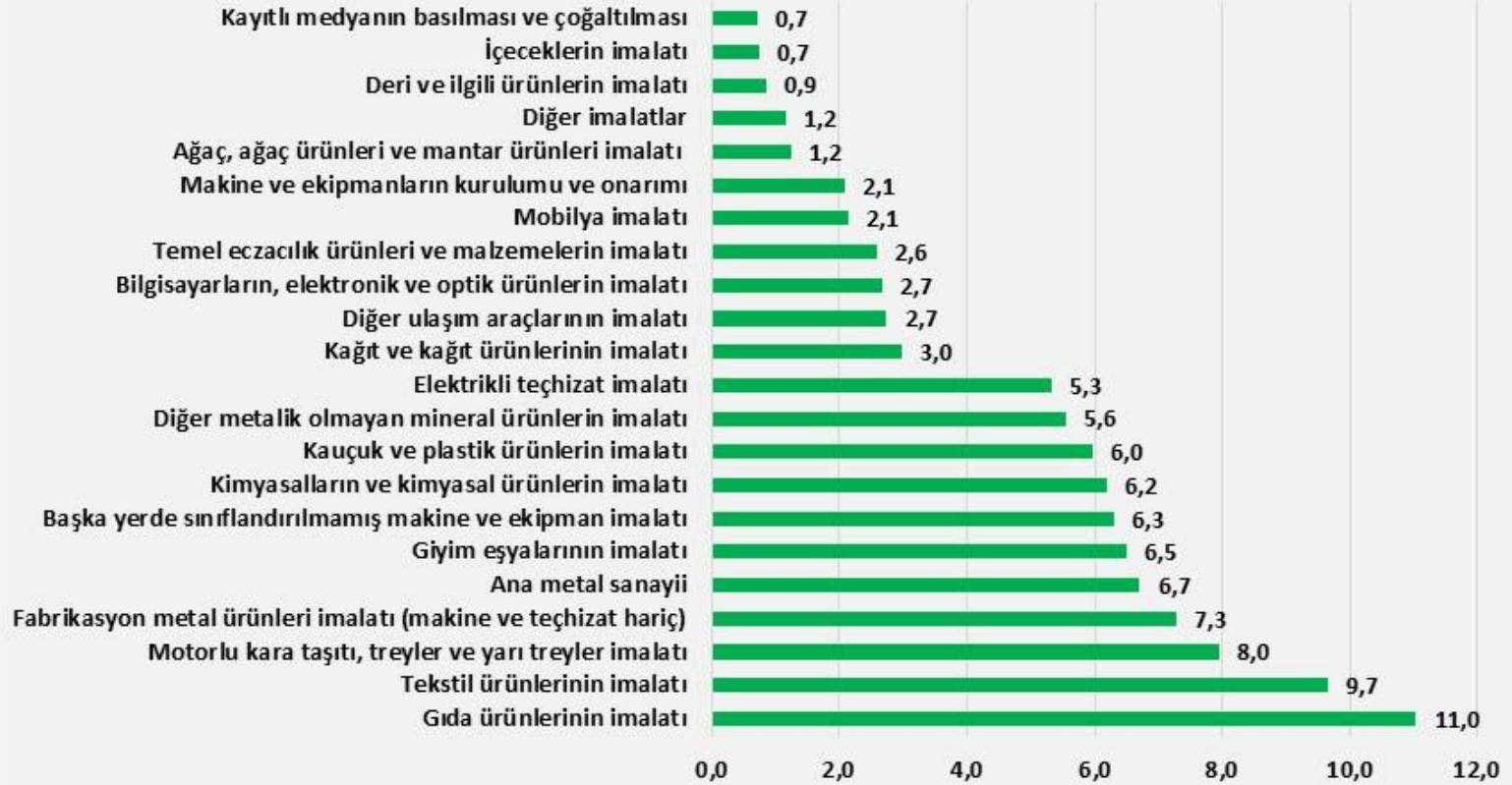
Üretim değeri 2009-2019 döneminde yıllık ortalama %16,6 artarak 2,4 trilyon TL düzeyine ulaşmıştır.

Üretim değerinde ilk sırada gıda ürünleri yer alırken, ilk 3 sektör üretim değerinin %34, ilk beş sektör %48,6, ilk sekiz sektör %65'ini oluşturmaktadır.

İmalat Sanayii Katma Değeri

İmalat Sanayii Katma Değerinin Dağılımı (2019, %)

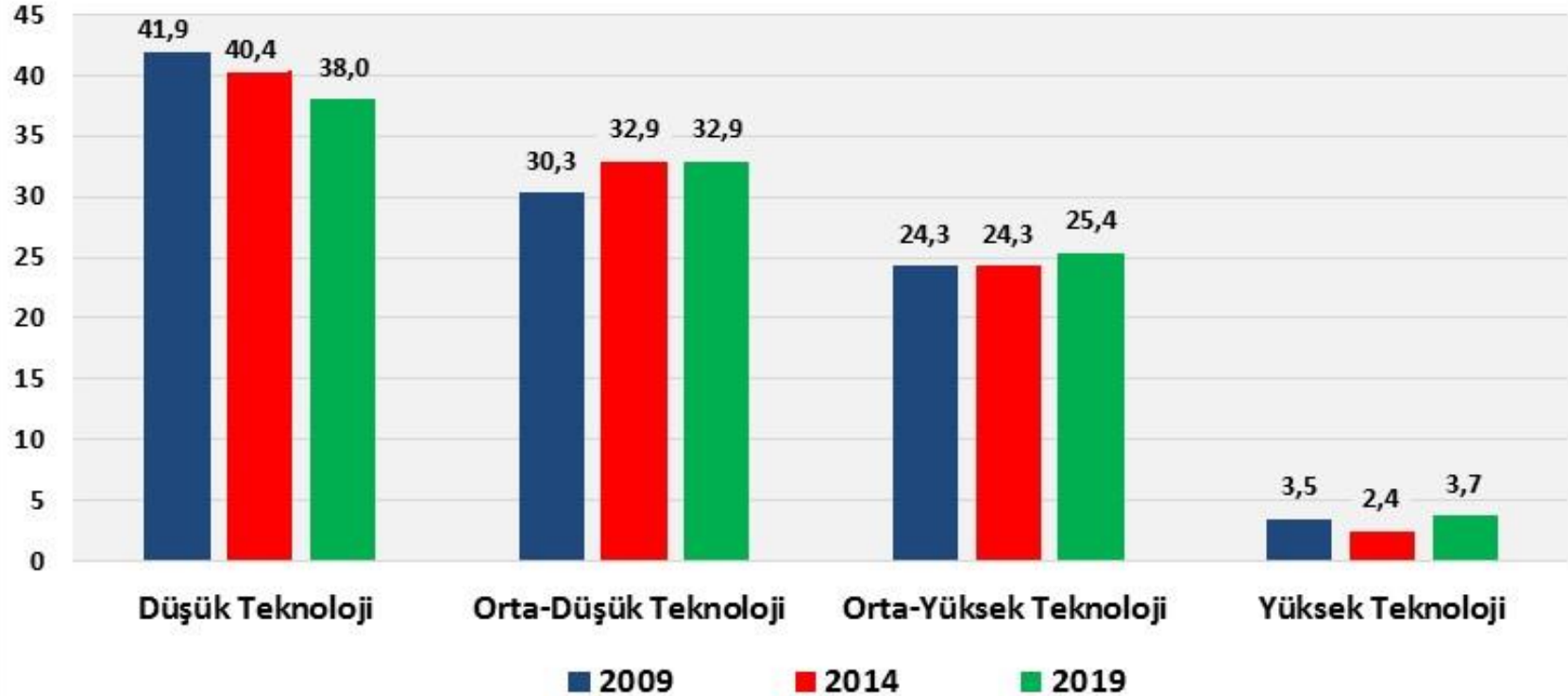
Katma değer 2009-2019 döneminde yıllık ortalama %17,1 artarak 489 milyar TL düzeyine ulaşmıştır.

Katma değerde ilk sırada yine gıda ürünleri yer alırken, ilk 3 sektör katma değerlerin %28,6, ilk beş sektör %42,6, ilk sekiz sektör %61,6'sını oluşturmaktadır.

İmalat Sanayii Teknolojik Yapısı

İmalat Sanayii Üretimi Teknolojik Yapısı (%)

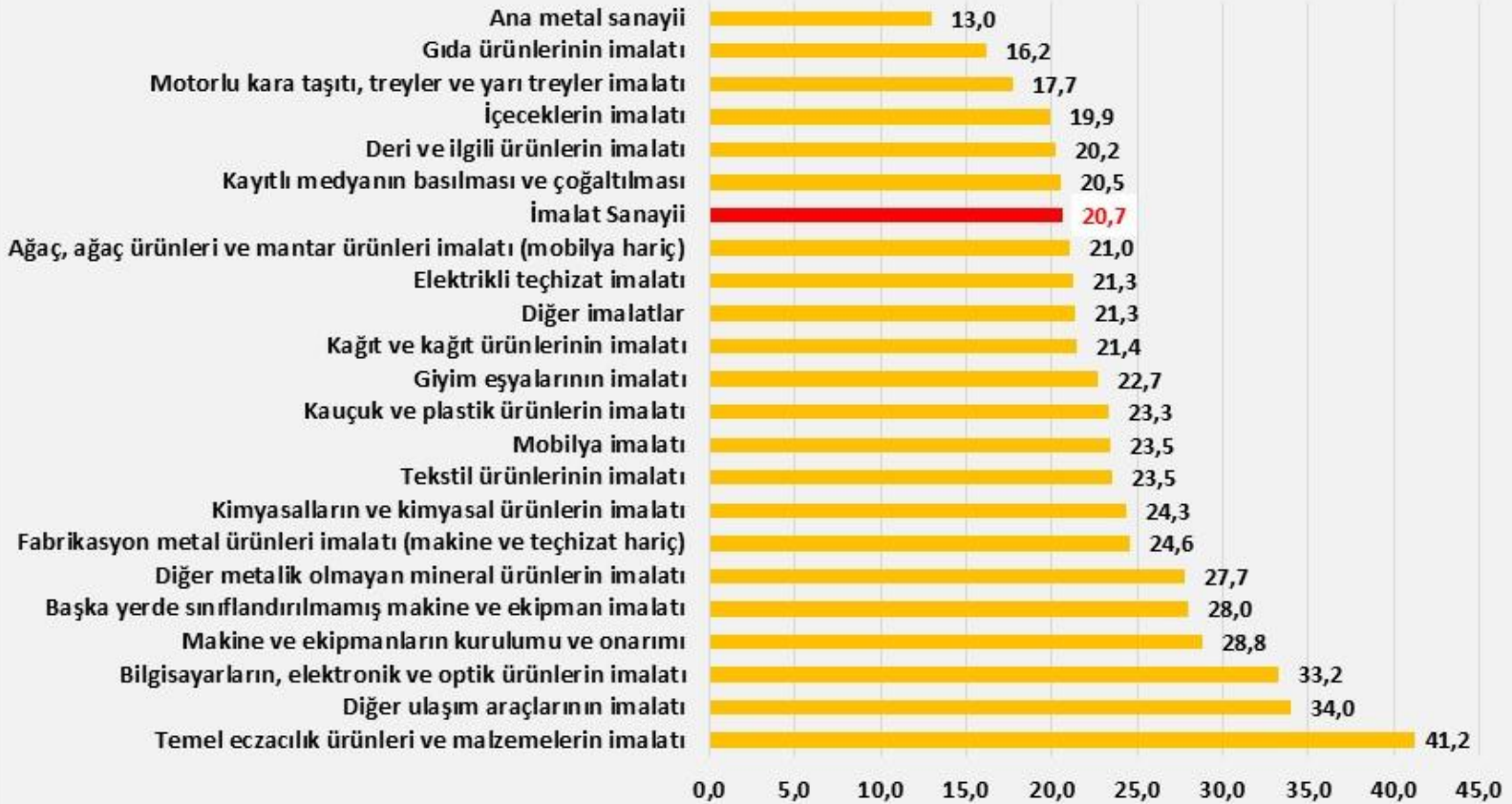
Türkiye imalat sanayiinin teknolojik yapısı düşük ve orta-düşük teknoloji ürün üretimine yöneliktir.

Yüksek teknoloji ürün üretiminin %3,7 olduğu imalat sanayiinde, orta-yüksek teknoloji ürün üretiminin payı %25,4 düzeyindedir.

İmalat Sanayii Katma Değer Oranı (Katma Değer/Üretim Değeri)

İmalat Sanayii Katma Değer Oranı (2019, %)

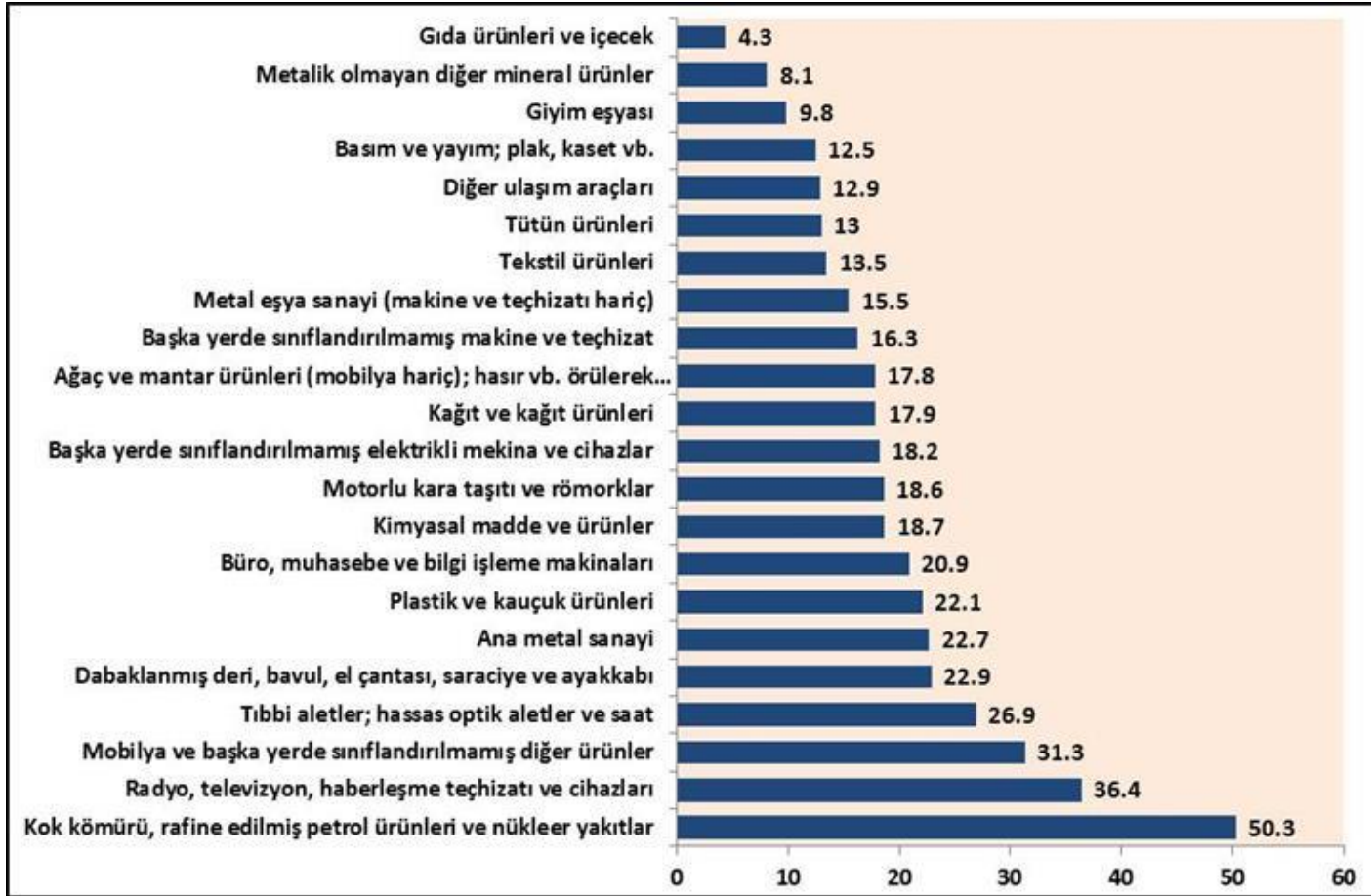

En yüksek katma değer oranı temel eczacılık ürünleri imalatına aittir.

Ana metal sanayii ve gıda ürünleri imalatı düşük katma değer oranına sahiptir.

İmalat Sanayii İthal Girdi Oranı (%)

İthal girdi oranı yüksek olan sektörlerin başında rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı gelmektedir.

Gıda, mineral ürünler, giyim eşyası, tekstil ürünleri üretiminde ithal girdi oranı düşüktür.

İmalat Sanayii İhracatı

İmalat Sanayii İhracatı (Milyar USD, 2019)

2013-2019 döneminde imalat sanayii ihracatı %13 artarak, 2019 yılında 171,2 milyar USD'ye ulaşmıştır.

ihracatta ilk sırayı otomotiv sektörü alırken bunu sırasıyla ana metal sanayii ve giyim eşyası ürünleri izlemektedir. ihracatın %36,2'sini ilk üç sektör, %50,7'sini ilk beş sektör, %69,3'ünü ise ilk sekiz sektör oluşturmaktadır

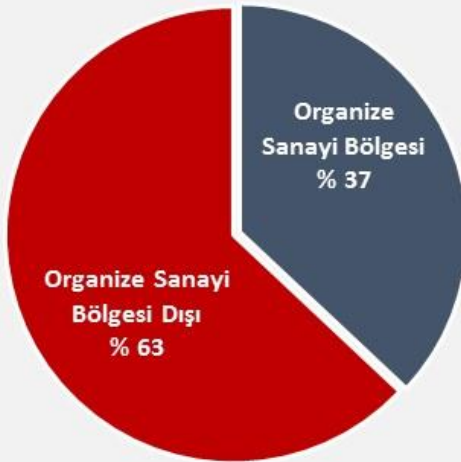
Sanayi Sektöründe Üretim Alanları ve Bölgesel Analiz

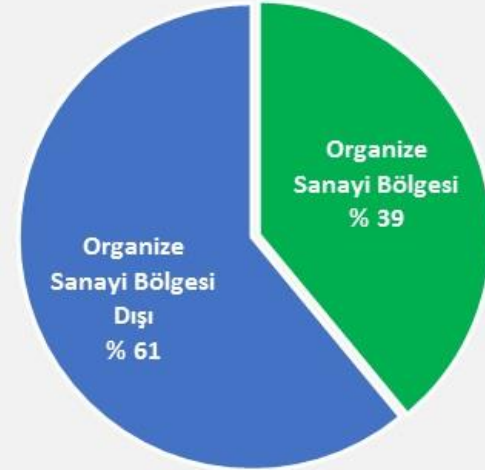
Sanayi Sektörü Bölgesel Analiz

- Sanayi Sicil Bilgi Sistemi verilerine göre;

Yurt İçi Satışların Dağılımı (%)

Yurt Dışı Satışların Dağılımı (%)

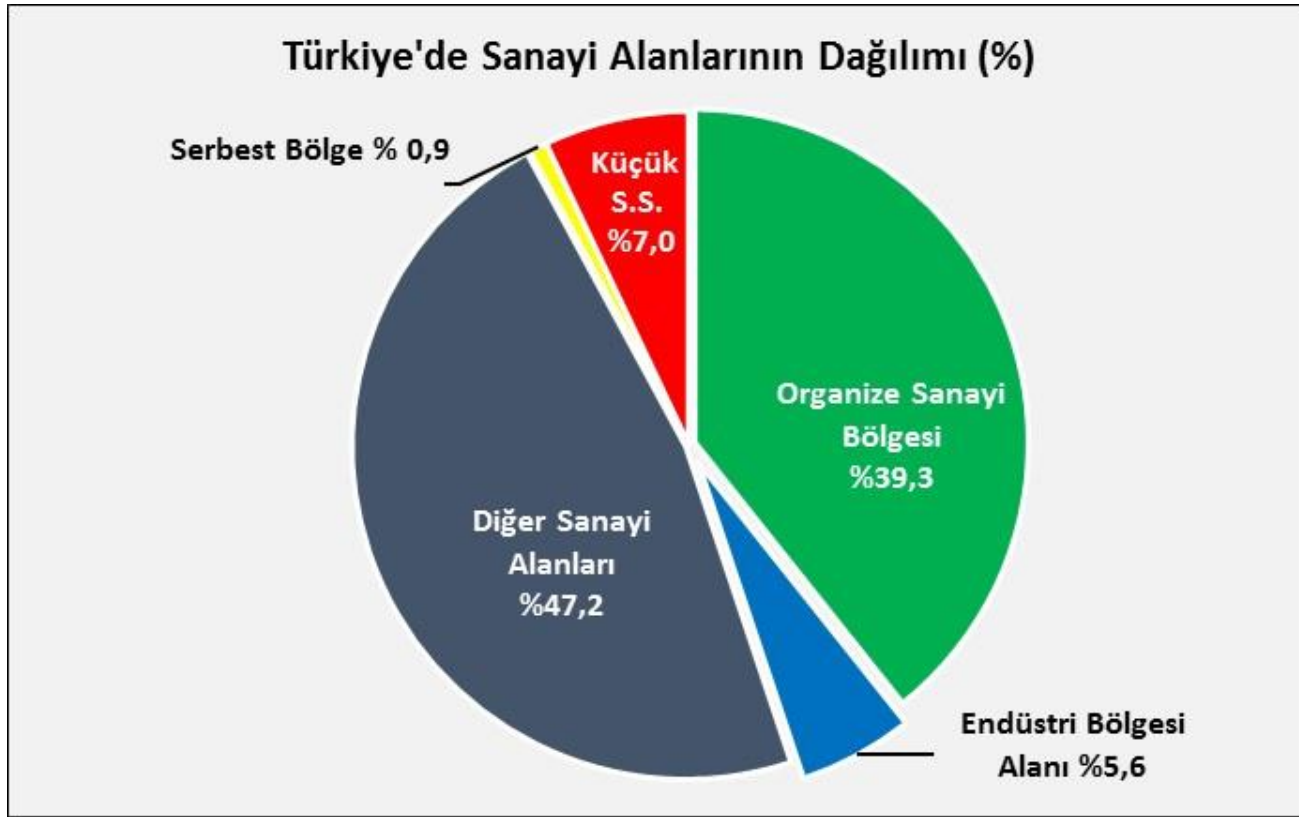
Sanayi sektöründe yurt içi ve yurt dışı satışların %60 gibi önemli kısmı OSB dışında üretim yapan firmalar tarafından yapılmaktadır.

2019 yılında yurt içi satışların %63'ü, yurt dışı satışların ise %61'i OSB dışında yer alan firmalar tarafından yapılmıştır.

Türkiye’de Sanayi Alanlarının Büyüklüğü

	Toplam Alan (Hektar)	Sanayi Alanı (Hektar)						Tarım Alanı (Hektar)
		OSB	Endüstri B.	Küçük S.S.	Serbest B.	Diğer Sanayi Alanı	TOPLAM	
Türkiye	78.005.800	109.340	15.530	19.570	2.398	131.391	278.229	23.099.503

Sanayi alanları Türkiye toplam alanının %0,4 gibi küçük bir bölümünü oluşturmaktadır.

Sanayi Alanının Büyüklüğü Açısından İlk 15 İl

İller	İl Toplam Alanı (Hektar)	Sanayi Alanı (Hektar)						Tarım Alanı (Hektar)
		OSB	Endüstri B.	Küçük S.S.	Serbest B.	Diğer Sanayi Alanı	Toplam	
Ankara	2.563.200	5.978	31	554		29.538	36.101	1.155.195
Konya	4.083.800	4.809	6.115	900		10.443	22.267	1.876.769
Sivas	2.816.400	1.441		159		17.618	19.218	791.159
Bursa	1.081.300	5.305	120	744	83	4.088	10.339	299.949
Adana	1.384.400	3.637	1.426	2.249	460	1.955	9.727	476.725
Tekirdağ	619.000	5.863		156	191	3.386	9.596	391.172
İstanbul	546.100	2.148	200	548	110	5.725	8.731	71.850
İzmir	1.189.100	4.358	1.555	585	396	1.834	8.728	322.813
Hatay	552.400	3.253		390		4.856	8.499	221.800
Kayseri	1.697.000	3.624		1.523	691	2.511	8.349	586.843
Eskişehir	1.396.000	3.968		689		2.813	7.470	554.986
Gaziantep	680.300	4.728		378	140	2.094	7.340	345.410
Kocaeli	339.700	4.030		87	116	2.254	6.487	79.288
Düzce	249.200	786		390		4.856	6.032	74.635
Şanlıurfa	1.924.200	2.274		494		2.326	5.094	1.072.925

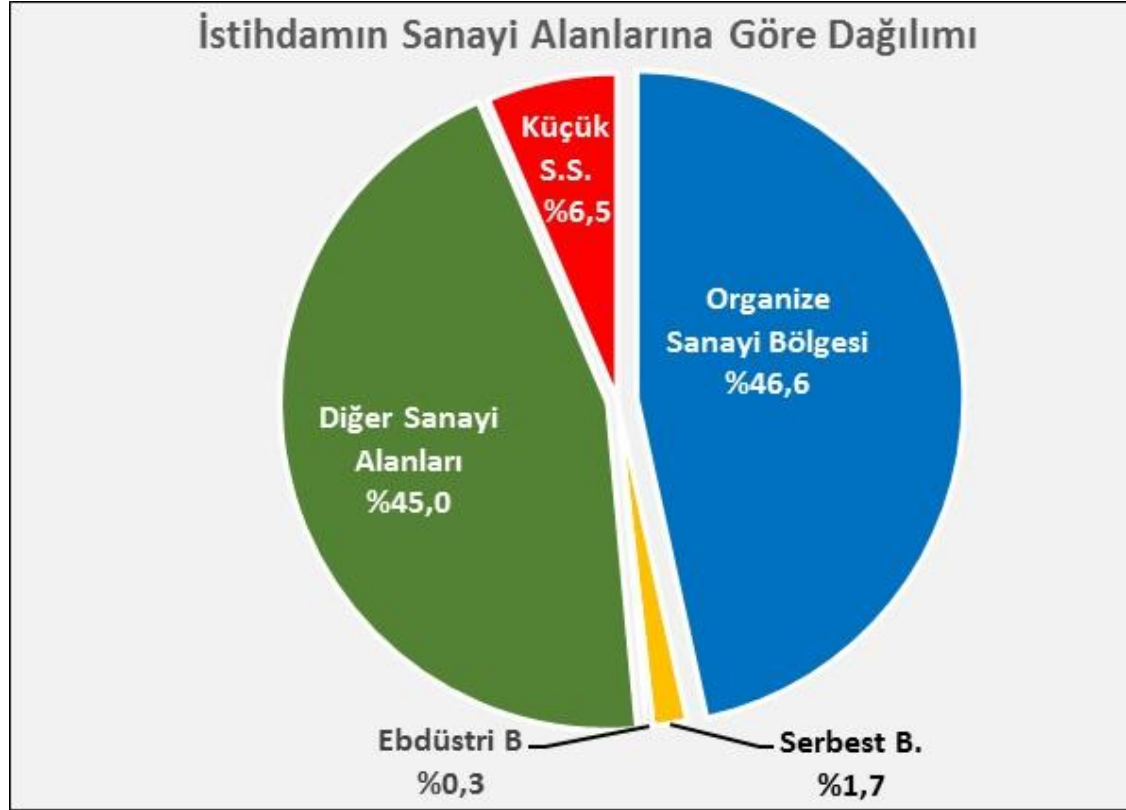
Sanayi Alanının Büyüklüğü Açısından Son 15 İl

İller	İl Toplam Alanı (Hektar)	Sanayi Alanı (Hektar)						Tarım Alanı (Hektar)
		OSB	Endüstri B.	Küçük S.S.	Serbest B.	Diğer Sanayi Alanı	Toplam	
Muş	865.000	176		30		241	447	238.347
Kars	1.019.300	255		43		57	355	219.028
Bartın	233.000	174		51		103	328	38.714
Rize	383.500	150		39	1	129	319	56.085
Ağrı	1.109.900	230		36		40	306	352.389
Iğdır	366.400	200		35		34	269	97.051
Bitlis	829.400	207		48		0	255	130.264
Bayburt	374.600	220		22		0	242	97.239
Giresun	702.500	118		34		89	241	141.876
Siirt	571.800	70		18		94	182	89.895
Gümüşhane	666.800	120		15		45	180	84.795
Hakkari	709.500	145		16		17	178	43.140
Ardahan	493.400	150		25		1	176	40.912
Artvin	739.300	40		12		70	122	30.047
Tunceli	759.200	106		5		2	113	48.198

Sanayi Sektörü İstihdamının Dağılımı

	Sanayi İstihdamı (Kişi)					
	OSB	Endüstri B.	Küçük S.S.	Serbest B.	Diğer Sanayi Alanı	TOPLAM
Türkiye	1.959.537	12.953	271.572	70.808	1.892.266	4.207.136

Sanayi istihdamında OSB'ler ile birlikte diğer sanayi alanları önemli bir yer tutmaktadır.

Sanayi İstihdamının Büyüklüğü Açısından İlk 15 İl

İller	Sanayi İstihdamı (Kişi)						Türkiye İçindeki Payı (%)
	OSB	Endüstri B.	Küçük S.S.	Serbest B.	Diğer Sanayi Alanı	Toplam	
İstanbul	318.328	666	68.974	10.097	534.975	933.040	22,2
Ankara	230.358		24.162		117.307	371.827	8,8
Bursa	192.275	1.574	23.367	9.937	120.941	348.094	8,3
İzmir	81.870	4.065	20.290	22.205	120.584	249.014	5,9
Kocaeli	118.194		8.694	2.914	83.053	212.855	5,1
Tekirdağ	146.268		2.448	4.228	24.199	177.143	4,2
Gaziantep	147.855		7.353	168	16.507	171.883	4,1
Manisa	72.218		5.924		42.721	120.863	2,9
Konya	53.974		26.764		36.113	116.851	2,8
Kayseri	72.008		4.189	4.596	21.973	102.766	2,4
Adana	36.675		7.174	1.300	42.278	87.427	2,1
Denizli	23.121		8.825	48	52.350	84.344	2,0
Sakarya	23.498		3.740		40.146	67.384	1,6
Eskişehir	42.486		1.823		21.014	65.323	1,6
Kahramanmaraş	10.266		3.786		48.193	62.245	1,5

Sanayi Alanlarının Bölgesel Dağılımı

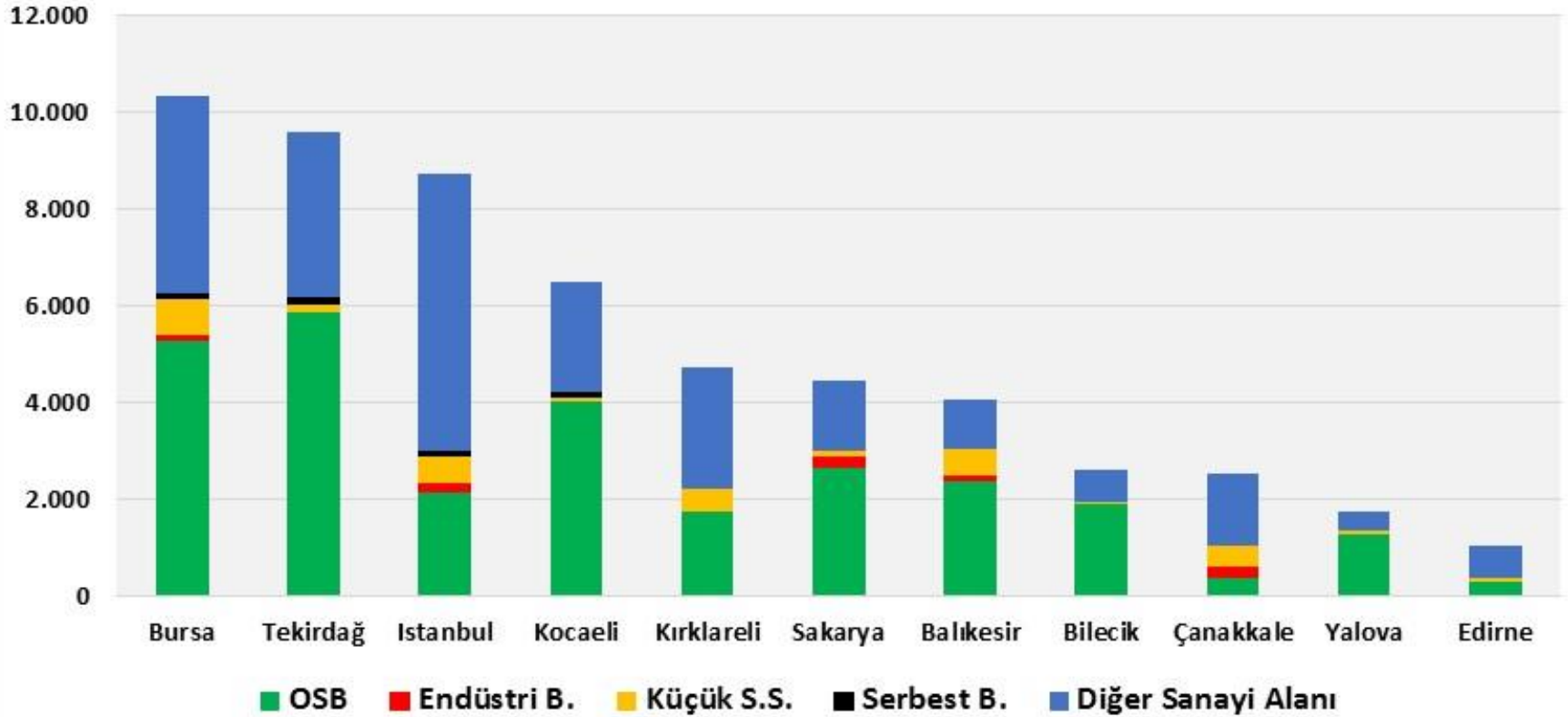
Marmara Bölgesi

İller	İl Toplam Alanı (Hektar)	Sanayi Alanı (Hektar)						Tarım Alanı (Hektar)
		OSB	Endüstri B.	Küçük S.S.	Serbest B.	Diğer Sanayi Alanı	Toplam	
Bursa	1.081.300	5.305	120	744	83	4.088	10.339	299.949
Tekirdağ	619.000	5.863		156	191	3.386	9.596	391.172
İstanbul	546.100	2.148	200	548	110	5.725	8.731	71.850
Kocaeli	339.700	4.030		87	116	2.254	6.487	79.288
Kırklareli	645.900	1.767		472		2.503	4.742	230.212
Sakarya	482.400	2.668	222	115		1.459	4.464	167.689
Balıkesir	1.458.300	2.385	127	562		1.018	4.091	388.025
Bilecik	417.900	1.933		42		663	2.638	82.134
Çanakkale	981.700	385	249	431		1.477	2.542	292.516
Yalova	79.800	1.286		91		367	1.744	11.794
Edirne	614.500	318		65		673	1.056	311.297
Bölge Toplamı	7.266.600	28.088	917	3.313	499	23.613	56.430	2.325.926
Türkiye	78.005.800	109.340	15.530	19.570	2.398	131.391	278.229	23.099.503

Marmara Bölgesi

Marmara Bölgesi Sanayi Alanı (Hektar)

***Marmara Bölgesi Türkiye genelindeki sanayi alanlarının
%20,3'ünü oluşturmaktadır.***

Bölgede sanayi alanları toplam alanın %0,78'ini kaplamaktadır.

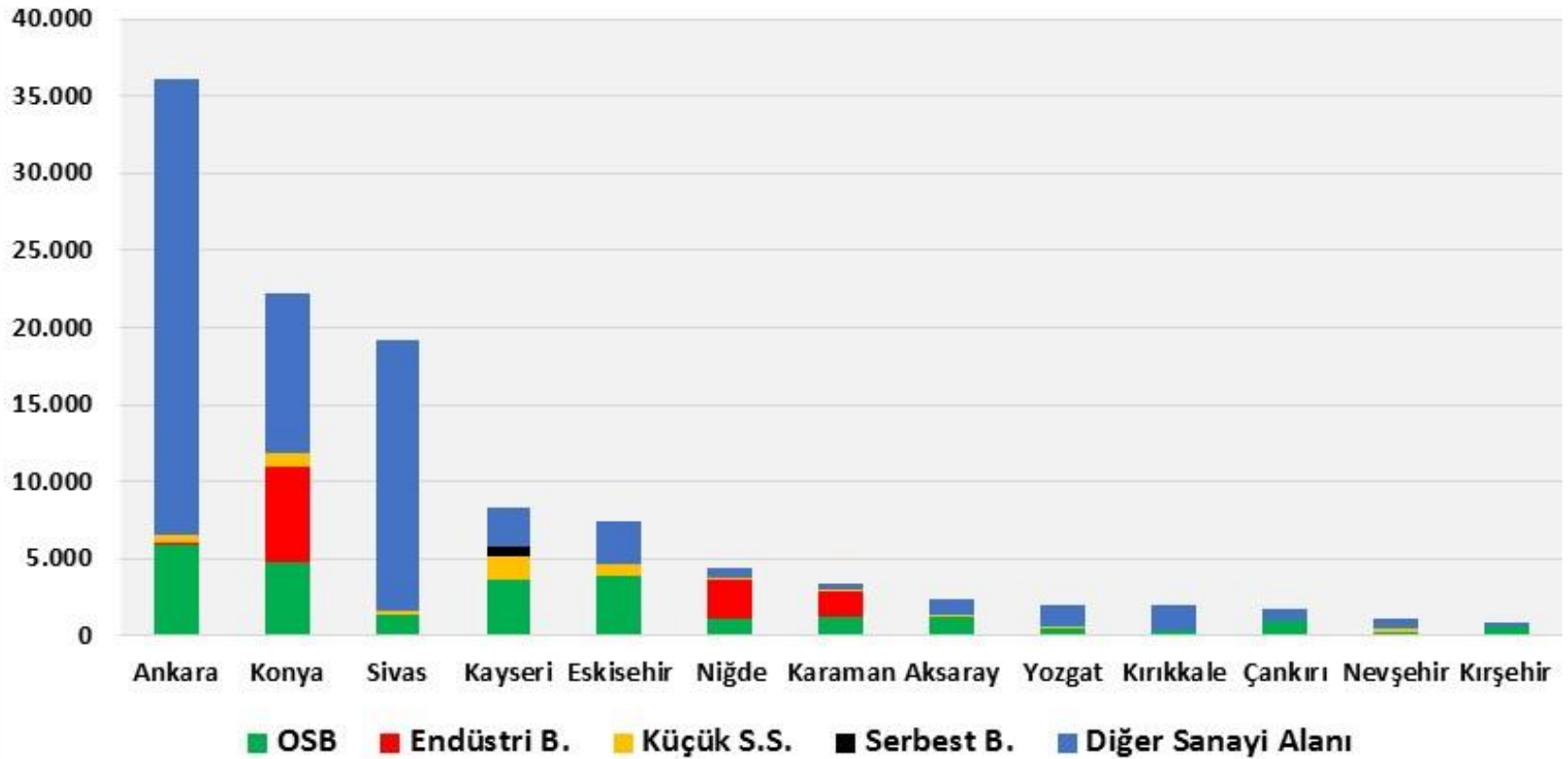

İç Anadolu Bölgesi

İller	İl Toplam Alanı (Hektar)	Sanayi Alanı (Hektar)						Tarım Alanı (Hektar)
		OSB	Endüstri B.	Küçük S.S.	Serbest B.	Diğer Sanayi Alanı	Toplam	
Ankara	2.563.200	5.978	31	554		29.538	36.101	1.155.195
Konya	4.083.800	4.809	6.115	900		10.443	22.267	1.876.769
Sivas	2.816.400	1.441		159		17.618	19.218	791.159
Kayseri	1.697.000	3.624		1.523	691	2.511	8.349	586.843
Eskişehir	1.396.000	3.968		689		2.813	7.470	554.986
Niğde	723.400	1.166	2.539	84		615	4.404	275.268
Karaman	867.800	1.219	1.628	155		348	3.350	327.470
Aksaray	765.900	1.298		81		955	2.334	387.751
Yozgat	1.369.000	444		148		1.411	2.003	614.839
Kırıkkale	479.100	359		59		1.531	1.949	301.012
Çankırı	754.200	1.007		28		706	1.742	207.733
Nevşehir	548.500	240		208		624	1.072	328.584
Kırşehir	658.900	561		80		221	862	325.003
Bölge Toplamı	18.723.200	26.114	10.313	4.668	691	69.334	111.120	7.732.612
Türkiye	78.005.800	109.340	15.530	19.570	2.398	131.391	278.229	23.099.503

İç Anadolu Bölgesi

İç Anadolu Bölgesi Sanayi Alanı (Hektar)

**İç Anadolu Bölgesi Türkiye genelindeki sanayi alanlarının
%39,9'unu oluşturmaktadır.**

Bölgede sanayi alanları toplam alanın %0,59'unu kaplamaktadır.

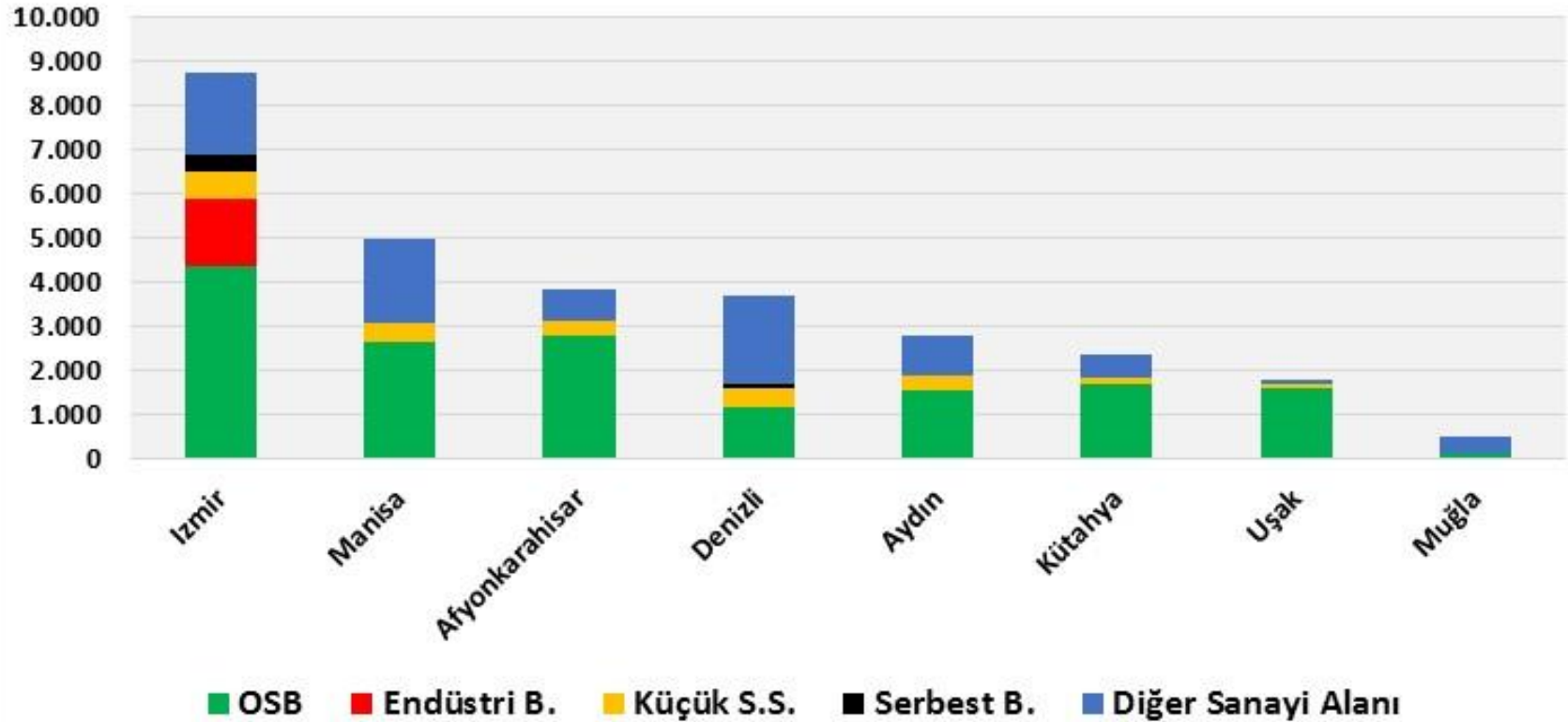
Ege Bölgesi

İller	İl Toplam Alanı (Hektar)	Sanayi Alanı (Hektar)						Tarım Alanı (Hektar)
		OSB	Endüstri B.	Küçük S.S.	Serbest B.	Diğer Sanayi Alanı	Toplam	
İzmir	1.189.100	4.358	1.555	585	396	1.834	8.728	322.813
Manisa	1.333.900	2.648		428		1.898	4.973	495.173
Afyonkarahisar	1.401.600	2.815		302		721	3.838	472.766
Denizli	1.213.400	1.161		466	54	2.028	3.709	360.767
Aydın	811.600	1.563		306		940	2.809	352.558
Kütahya	1.163.400	1.689		153		540	2.382	316.687
Uşak	555.600	1.606		76		99	1.781	219.698
Muğla	1.265.400	119		0		413	532	228.745
Bölge Toplamı	8.934.000	15.959	1.555	2.316	450	8.473	28.753	2.769.207
Türkiye	78.005.800	109.340	15.530	19.570	2.398	131.391	278.229	23.099.503

Ege Bölgesi

Ege Bölgesi Sanayi Alanı (Hektar)

***Ege Bölgesi Türkiye genelindeki sanayi alanlarının
%10,3'ünü oluşturmaktadır.***

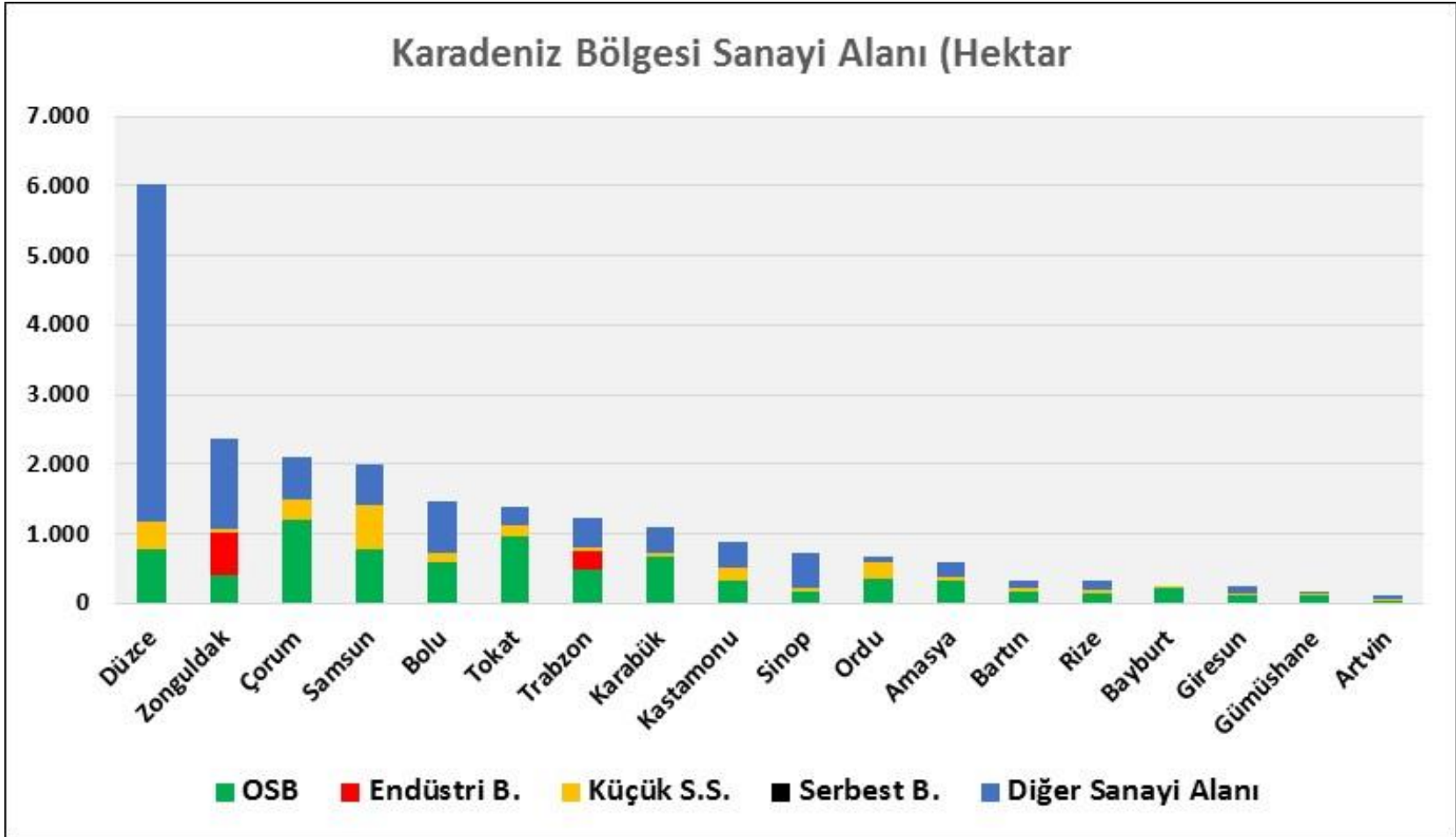
Bölgede sanayi alanları toplam alanın %0,32'sini kaplamaktadır.

Karadeniz Bölgesi

İller	İl Toplam Alanı (Hektar)	Sanayi Alanı (Hektar)						Tarım Alanı (Hektar)
		OSB	Endüstri B.	Küçük S.S.	Serbest B.	Diğer Sanayi Alanı	Toplam	
Düzce	249.200	786		390		4.856	6.032	74.635
Zonguldak	334.200	414	597	66		1.277	2.354	48.320
Çorum	1.242.800	1.196		290		624	2.110	529.537
Samsun	972.500	789		623	7	579	1.998	374.373
Bolu	831.300	586		126		767	1.479	113.816
Tokat	1.004.200	956		175		252	1.383	307.172
Trabzon	462.800	473	278	42	4	423	1.219	94.425
Karabük	414.200	683		34		373	1.090	37.425
Kastamonu	1.306.400	335		178		381	893	145.717
Sinop	571.800	175		33		527	735	76.315
Ordu	586.100	349		252		73	674	252.830
Amasya	562.800	322		70		190	582	230.704
Bartın	233.000	174		51		103	328	38.714
Rize	383.500	150		39	1	129	319	56.085
Bayburt	374.600	220		22		0	242	97.239
Giresun	702.500	118		34		89	241	141.876
Gümüşhane	666.800	120		15		45	180	84.795
Artvin	739.300	40		12		70	122	30.047
Bölge Toplamı	11.638.000	7.885	875	2.452	12	10.758	21.982	2.734.025
Türkiye	78.005.800	109.340	15.530	19.570	2.398	131.391	278.229	23.099.503

Karadeniz Bölgesi

***Karadeniz Bölgesi Türkiye genelindeki sanayi alanlarının
%7,9'unu oluşturmaktadır.***

Bölgede sanayi alanları toplam alanın %0,19'unu kaplamaktadır.

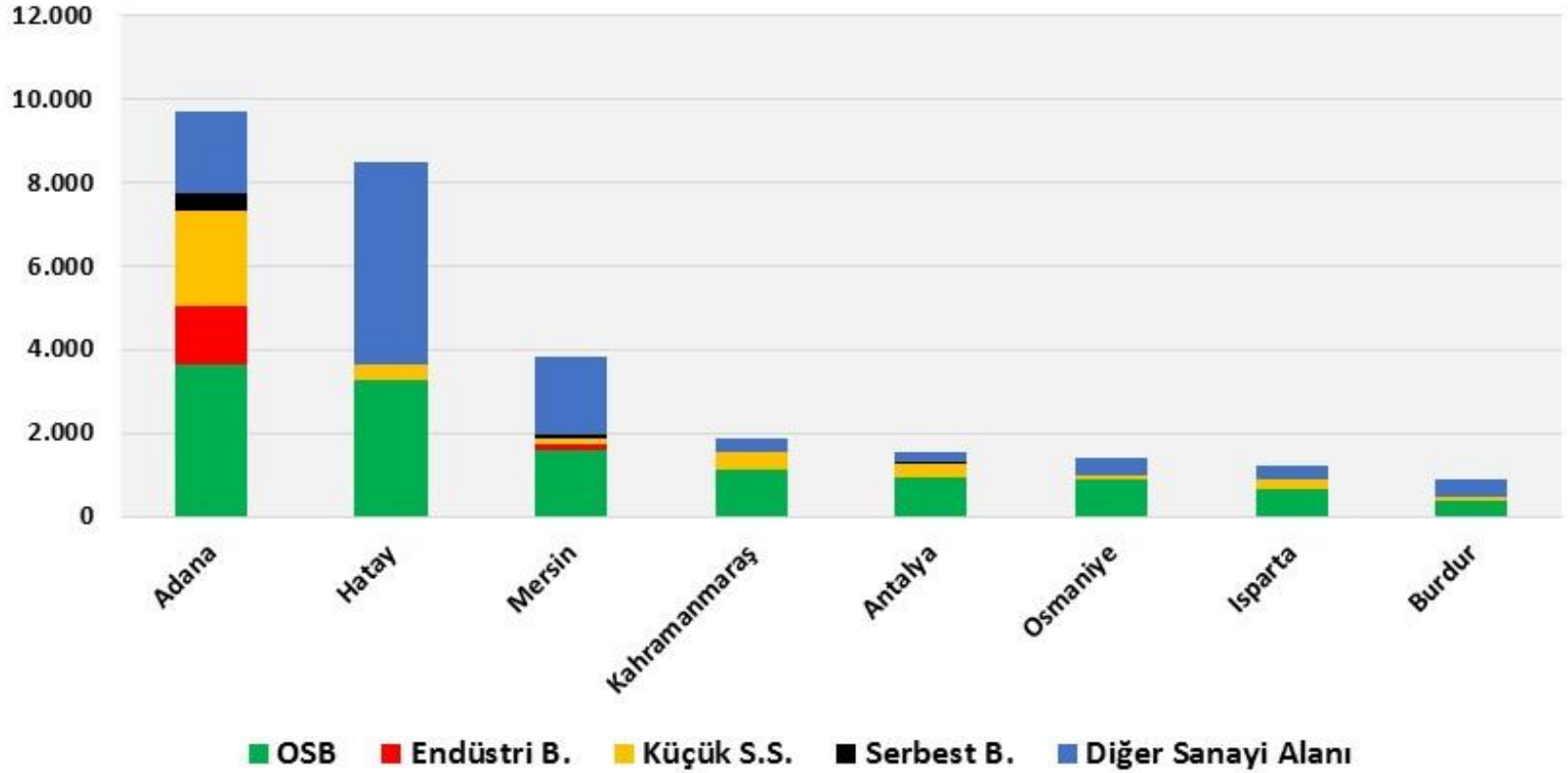
Akdeniz Bölgesi

İller	İl Toplam Alanı (Hektar)	Sanayi Alanı (Hektar)						Tarım Alanı (Hektar)
		OSB	Endüstri B.	Küçük S.S.	Serbest B.	Diğer Sanayi Alanı	Toplam	
Adana	1.384.400	3.637	1.426	2.249	460	1.955	9.727	476.725
Hatay	552.400	3.253		390		4.856	8.499	221.800
Mersin	1.601.000	1.609	143	130	83	1.874	3.839	333.173
Kahramanmaraş	1.452.000	1.123		405		348	1.876	351.705
Antalya	2.017.700	930		318	63	250	1.560	361.797
Osmaniye	332.000	870		112		431	1.413	121.753
Isparta	894.600	639		267		326	1.232	188.596
Burdur	717.500	376		114		409	899	148.930
Bölge Toplamı	8.951.600	12.436	1.569	3.985	606	10.449	29.045	2.204.479
Türkiye	78.005.800	109.340	15.530	19.570	2.398	131.391	278.229	23.099.503

Akdeniz Bölgesi

Akdeniz Bölgesi Sanayi Alanı (Hektar)

***Akdeniz Bölgesi Türkiye genelindeki sanayi alanlarının
%10,4'ünü oluşturmaktadır.***

Bölgede sanayi alanları toplam alanın %0,32'sini kaplamaktadır.

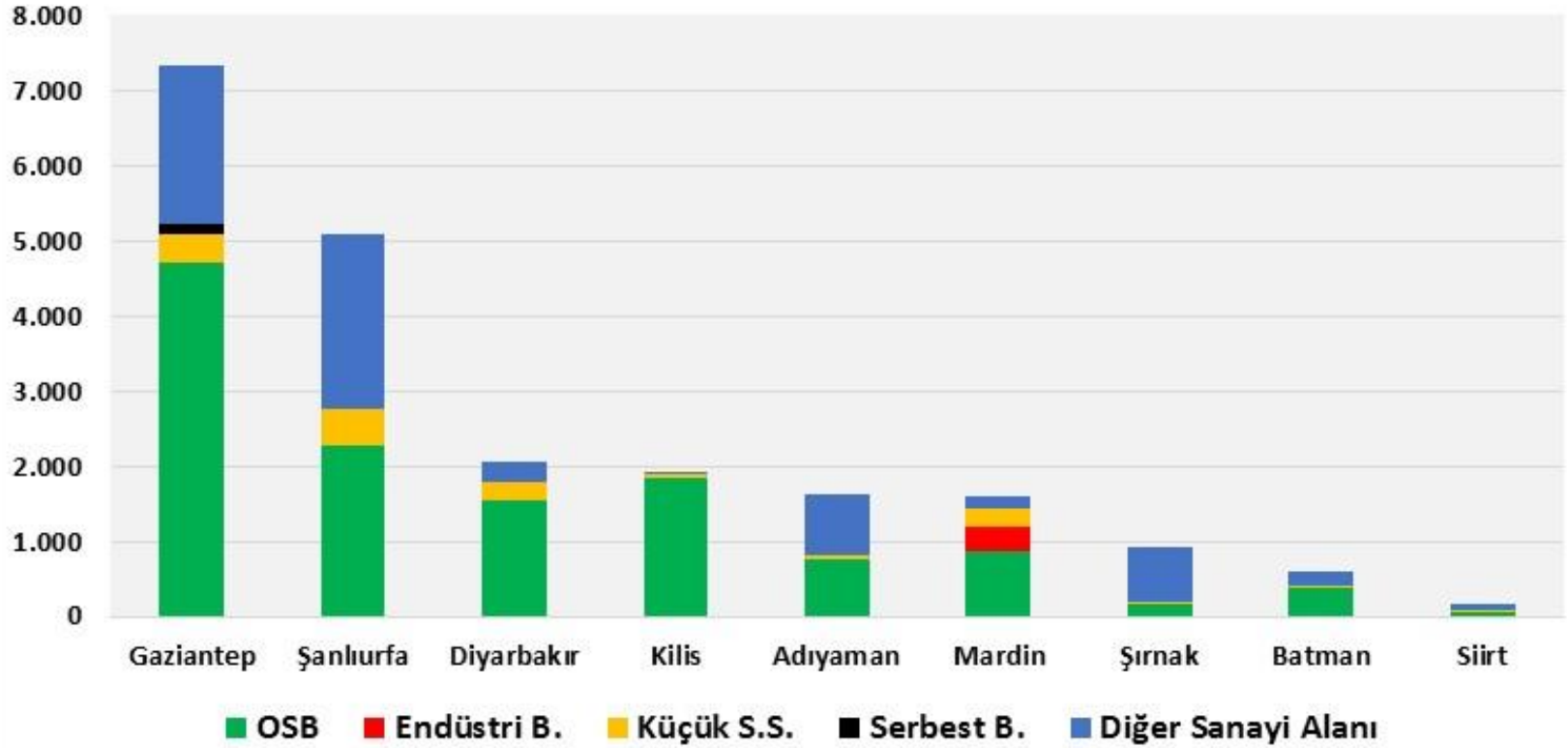
Güneydoğu Anadolu Bölgesi

İller	İl Toplam Alanı (Hektar)	Sanayi Alanı (Hektar)						Tarım Alanı (Hektar)
		OSB	Endüstri B.	Küçük S.S.	Serbest B.	Diğer Sanayi Alanı	Toplam	
Gaziantep	680.300	4.728		378	140	2.094	7.340	345.410
Şanlıurfa	1.924.200	2.274		494		2.326	5.094	1.072.925
Diyarbakır	1.516.800	1.545		248		289	2.082	552.910
Kilis	141.200	1.859		41		42	1.942	100.921
Adıyaman	733.700	770		64		800	1.634	230.649
Mardin	878.000	890	301	262		150	1.603	309.139
Şırnak	707.800	184		20		736	940	107.574
Batman	447.700	380		32		197	609	91.925
Siirt	571.800	70		18		94	182	89.895
Bölge Toplamı	7.601.500	12.700	301	1.557	140	6.728	21.425	2.901.348
Türkiye	78.005.800	109.340	15.530	19.570	2.398	131.391	278.229	23.099.503

Güneydoğu Anadolu Bölgesi

Güneydoğu Anadolu Bölgesi Sanayi Alanı (Hektar)

Güneydoğu Anadolu Bölgesi Türkiye genelindeki sanayi alanlarının %7,7'sini oluşturmaktadır.

Bölgede sanayi alanları toplam alanın %0,28'ini kaplamaktadır.

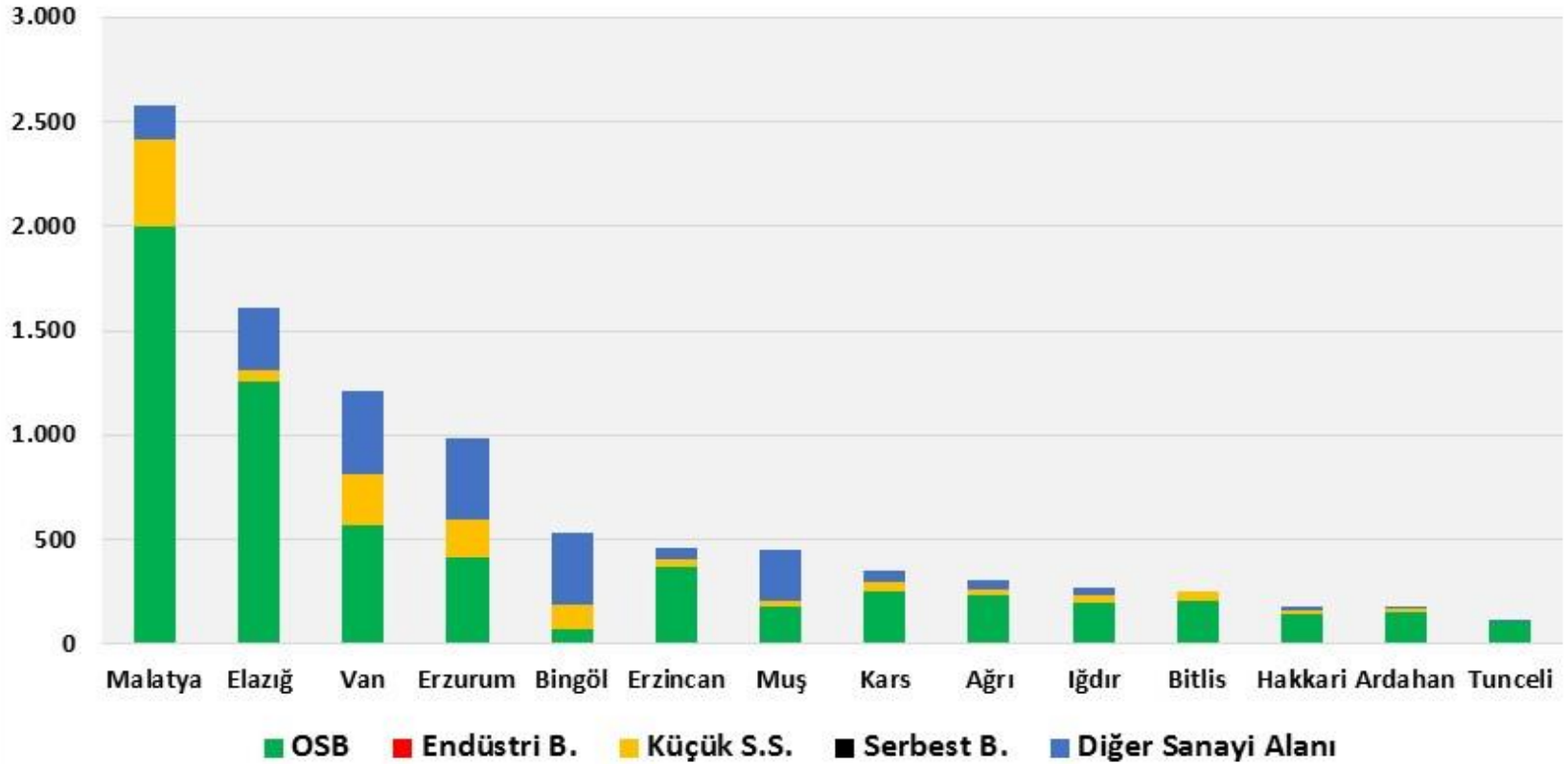
Doğu Anadolu Bölgesi

İller	İl Toplam Alanı (Hektar)	Sanayi Alanı (Hektar)						Tarım Alanı (Hektar)
		OSB	Endüstri B.	Küçük S.S.	Serbest B.	Diğer Sanayi Alanı	Toplam	
Malatya	1.225.900	1.999		415		162	2.576	279.954
Elazığ	938.300	1.256		60		295	1.610	185.121
Van	2.092.100	569		242		400	1.211	292.580
Erzurum	2.500.600	418		181		387	986	347.250
Bingöl	800.400	76		112		347	535	31.772
Erzincan	1.181.500	372		32		53	457	125.899
Muş	865.000	176		30		241	447	238.347
Kars	1.019.300	255		43		57	355	219.028
Ağrı	1.109.900	230		36		40	306	352.389
Iğdır	366.400	200		35		34	269	97.051
Bitlis	829.400	207		48		0	255	130.264
Hakkari	709.500	145		16		17	178	43.140
Ardahan	493.400	150		25		1	176	40.912
Tunceli	759.200	106		5		2	113	48.198
Bölge Toplamı	14.890.900	6.158	0	1.280	0	2.036	9.474	2.431.905
Türkiye	78.005.800	109.340	15.530	19.570	2.398	131.391	278.229	23.099.503

Doğu Anadolu Bölgesi

Doğu Anadolu Bölgesi Sanayi Alanı (Hektar)

Doğu Anadolu Bölgesi Türkiye genelindeki sanayi alanlarının %3,4'ünü oluşturmaktadır.
Bölgede sanayi alanları toplam alanın %0,06'sını kaplamaktadır.

Sanayi İstihdamı

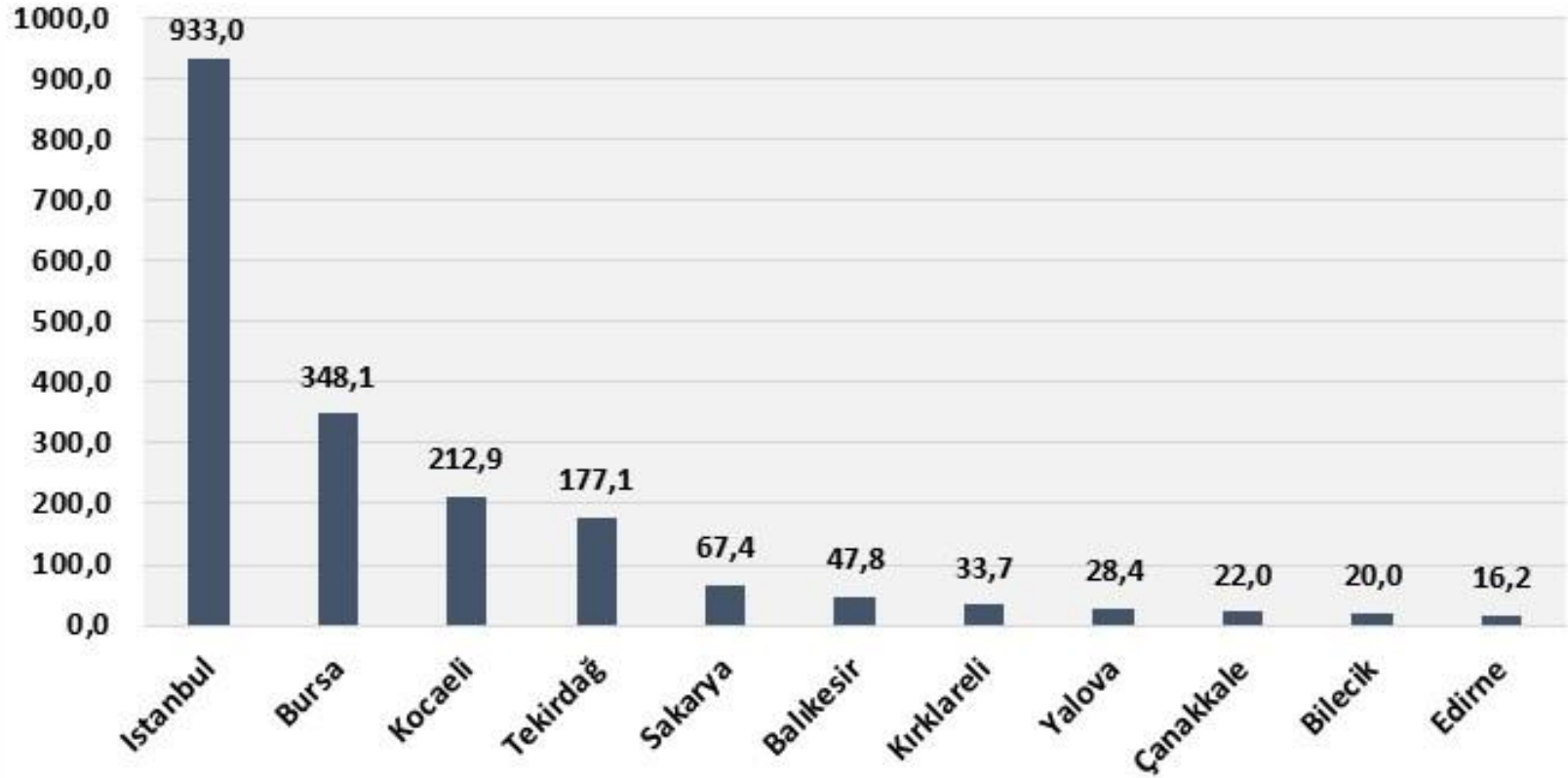

Marmara Bölgesi

İller	Sanayi İstihdamı (Kişi)						Türkiye İçindeki Payı (%)
	OSB	Endüstri B.	Küçük S.S.	Serbest B.	Diğer Sanayi Alanı	Toplam	
Istanbul	318.328	666	68.974	10.097	534.975	933.040	22,2
Bursa	192.275	1.574	23.367	9.937	120.941	348.094	8,3
Kocaeli	118.194		8.694	2.914	83.053	212.855	5,1
Tekirdağ	146.268		2.448	4.228	24.199	177.143	4,2
Sakarya	23.498		3.740		40.146	67.384	1,6
Balıkesir	11.673	363	3.671		32.074	47.781	1,1
Kırklareli	15.488		826		17.358	33.672	0,8
Yalova	3.071		1.910		23.404	28.385	0,7
Çanakkale	1.942	4.557	663		14.858	22.020	0,5
Bilecik	8.225		240		11.517	19.982	0,5
Edirne	877		393		14.910	16.180	0,4
Bölge Toplamı	839.839	7.160	114.926	27.176	917.435	1.906.536	45,3
Türkiye	1.959.537	12.953	271.572	70.808	1.892.266	4.207.136	100,0

Marmara Bölgesi Sanayi İstihdamı (Bin Kişi)

Marmara Bölgesi Türkiye genelindeki sanayi istihdamının %45,3'ünü oluşturmaktadır.

Bölge sanayi istihdamında OSB'lerin payı %44,1 iken özel bölgelerin dışındaki diğer sanayi alanlarının payı %48,1'dir.

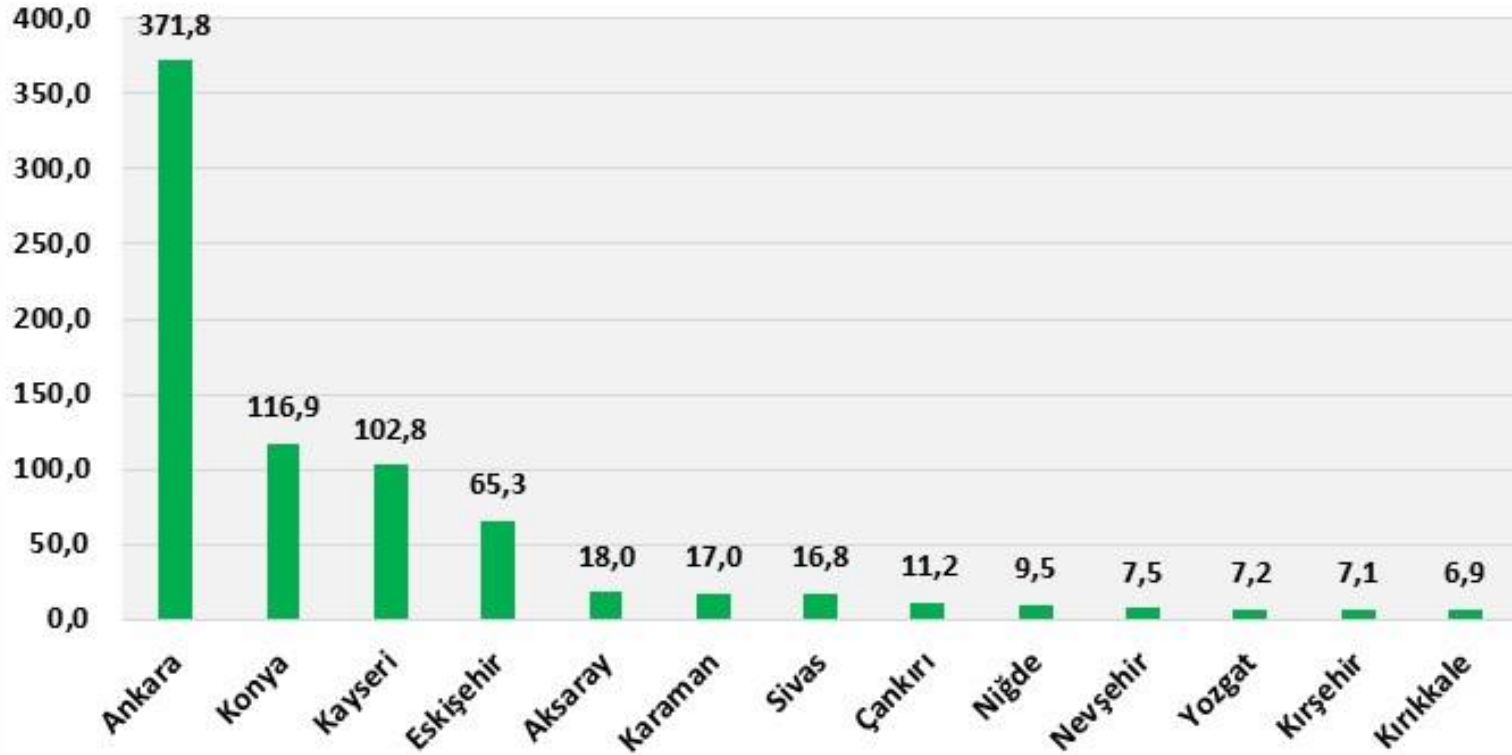
İç Anadolu Bölgesi

İller	Sanayi İstihdamı (Kişi)						Türkiye İçindeki Payı (%)
	OSB	Endüstri B.	Küçük S.S.	Serbest B.	Diğer Sanayi Alanı	Toplam	
Ankara	230.358		24.162		117.307	371.827	8,8
Konya	53.974		26.764		36.113	116.851	2,8
Kayseri	72.008		4.189	4.596	21.973	102.766	2,4
Eskişehir	42.486		1.823		21.014	65.323	1,6
Aksaray	12.500		302		5.214	18.016	0,4
Karaman	10.833		378		5.794	17.005	0,4
Sivas	8.152		1.518		7.087	16.757	0,4
Çankırı	8.056		467		2.702	11.225	0,3
Niğde	4.576		470		4.461	9.507	0,2
Nevşehir	1.959		1.374		4.151	7.484	0,2
Yozgat	2.426		679		4.133	7.238	0,2
Kırşehir	1.020		570		5.518	7.108	0,2
Kırıkkale	2.285		531		4.035	6.851	0,2
Bölge Toplamı	450.633	0	63.227	4.596	239.502	757.958	18,0
Türkiye	1.959.537	12.953	271.572	70.808	1.892.266	4.207.136	100,0

İç Anadolu Bölgesi

İç Anadolu Bölgesi Sanayi İstihdamı (Bin Kişi)

İç Anadolu Bölgesi Türkiye genelindeki sanayi istihdamının %18,0'ini oluşturmaktadır.

Bölge sanayi istihdamında OSB'lerin payı %59,5 iken özel bölgelerin dışındaki diğer sanayi alanlarının payı %31,6'dır.

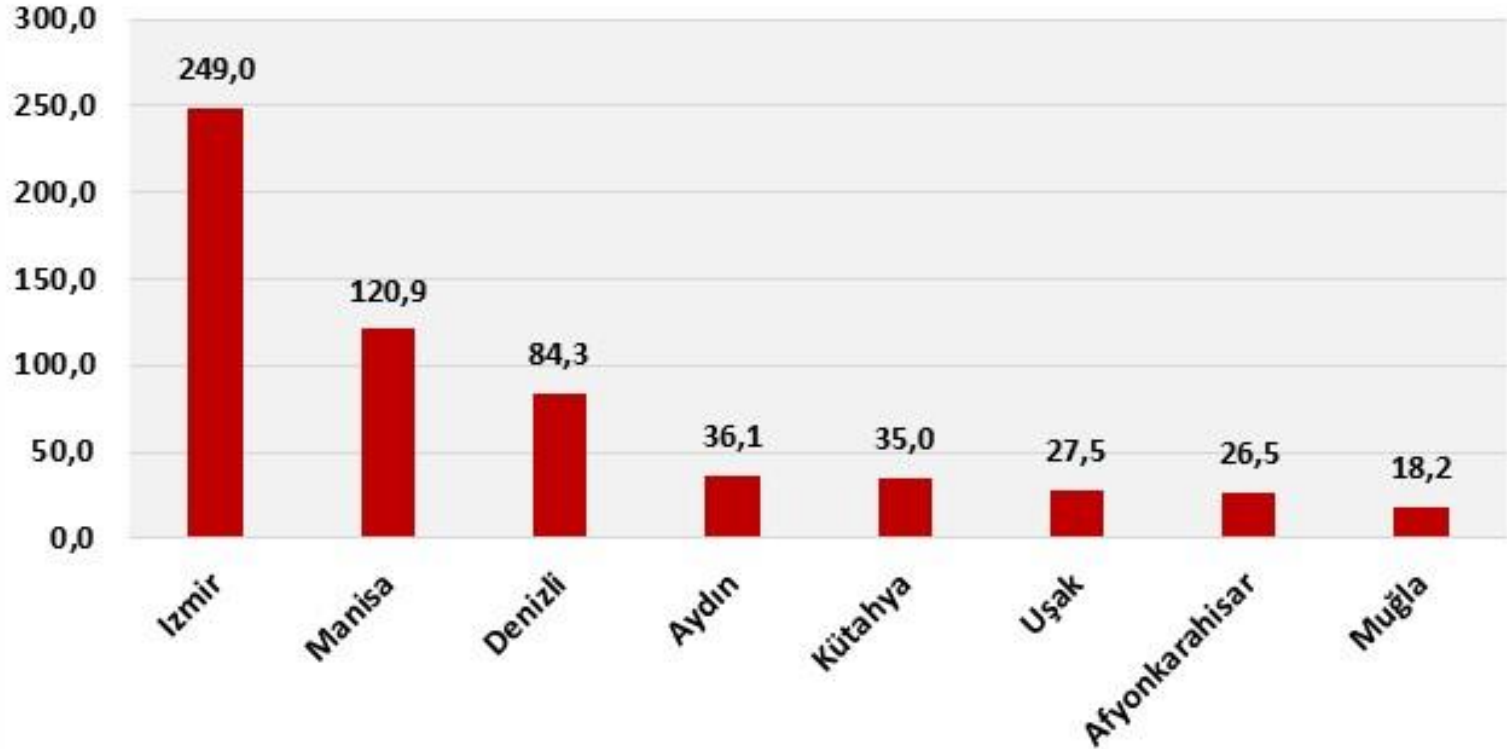
Ege Bölgesi

İller	Sanayi İstihdamı (Kişi)						Türkiye İçindeki Payı (%)
	OSB	Endüstri B.	Küçük S.S.	Serbest B.	Diğer Sanayi Alanı	Toplam	
İzmir	81.870	4.065	20.290	22.205	120.584	249.014	5,9
Manisa	72.218		5.924		42.721	120.863	2,9
Denizli	23.121		8.825	48	52.350	84.344	2,0
Aydın	11.132		2.777		22.190	36.099	0,9
Kütahya	13.178		1.257		20.543	34.978	0,8
Uşak	16.898		691		9.886	27.475	0,7
Afyonkarahisar	10.165		1.296		15.078	26.539	0,6
Muğla	0		1.386		16.813	18.199	0,4
Bölge Toplamı	228.582	4.065	42.446	22.253	300.165	597.511	14,2
Türkiye	1.959.537	12.953	271.572	70.808	1.892.266	4.207.136	100,0

Ege Bölgesi

Ege Bölgesi Sanayi İstihdamı (Bin Kişi)

***Ege Bölgesi Türkiye genelindeki sanayi istihdamının
%14,2'sini oluşturmaktadır.***

***Bölge sanayi istihdamında OSB'lerin payı %38,3 iken özel bölgelerin dışındaki
diğer sanayi alanlarının payı %50,2'dir.***

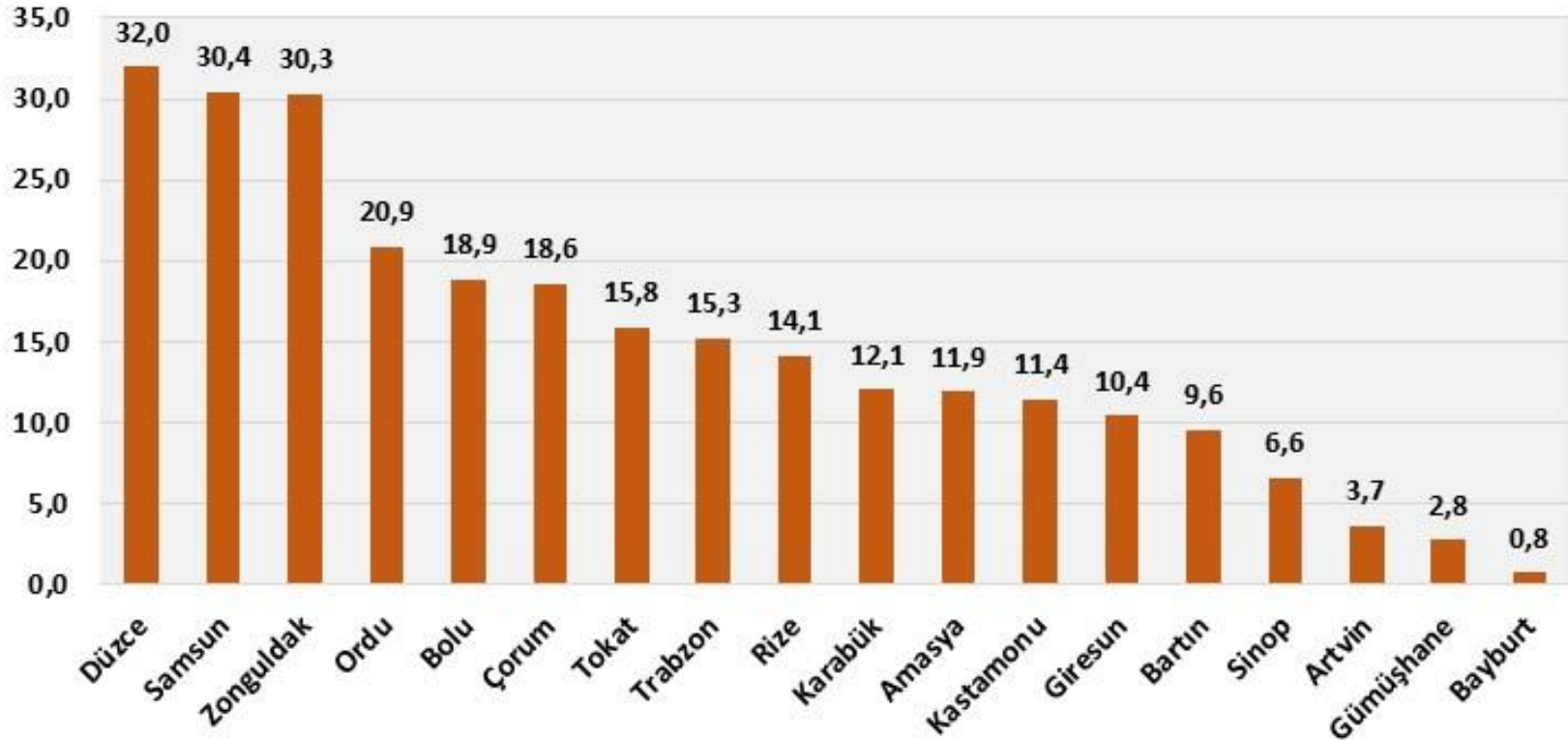
Karadeniz Bölgesi

İller	Sanayi İstihdamı (Kişi)						Türkiye İçindeki Payı (%)
	OSB	Endüstri B.	Küçük S.S.	Serbest B.	Diğer Sanayi Alanı	Toplam	
Düzce	8.798		717		22.453	31.968	0,8
Samsun	8.864		3.426	354	17.744	30.388	0,7
Zonguldak	4.394		774		25.172	30.340	0,7
Ordu	9.575		447		10.894	20.916	0,5
Bolu	6.483		809		11.571	18.863	0,4
Çorum	7.531		1.610		9.441	18.582	0,4
Tokat	10.314		606		4.924	15.844	0,4
Trabzon	5.341		659	54	9.209	15.263	0,4
Rize	130		168	5	13.843	14.146	0,3
Karabük	1.646		1.427		8.982	12.055	0,3
Amasya	5.226		1.125		5.567	11.918	0,3
Kastamonu	3.124		1.152		7.173	11.449	0,3
Giresun	1.903		413		8.115	10.431	0,2
Bartın	4.486		667		4.426	9.579	0,2
Sinop	2.290		307		4.015	6.612	0,2
Artvin	0		264		3.408	3.672	0,1
Gümüşhane	513		177		2.092	2.782	0,1
Bayburt	175		139		445	759	0,0
Bölge Toplamı	80.793	0	14.887	413	169.474	265.567	6,3
Türkiye	1.959.537	12.953	271.572	70.808	1.892.266	4.207.136	100,0

Karadeniz Bölgesi

Karadeniz Bölgesi Sanayi İstihdamı (Bin Kişi)

Karadeniz Bölgesi Türkiye genelindeki sanayi istihdamının %6,3'ünü oluşturmaktadır.

Bölge sanayi istihdamında OSB'lerin payı %30,4 iken özel bölgelerin dışındaki diğer sanayi alanlarının payı %63,8'dir.

Akdeniz Bölgesi

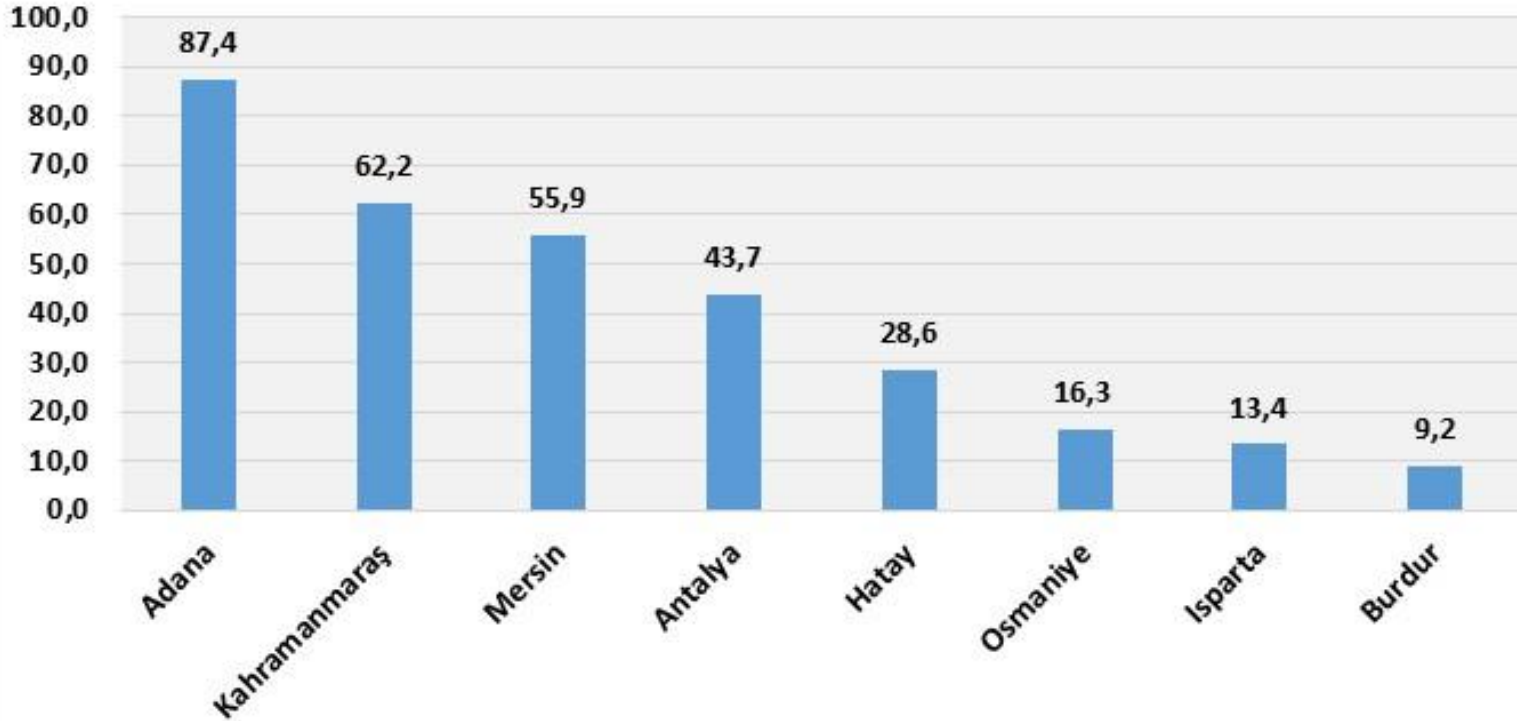
İller	Sanayi İstihdamı (Kişi)						Türkiye İçindeki Payı (%)
	OSB	Endüstri B.	Küçük S.S.	Serbest B.	Diğer Sanayi Alanı	Toplam	
Adana	36.675		7.174	1.300	42.278	87.427	2,1
Kahramanmaraş	10.266		3.786		48.193	62.245	1,5
Mersin	18.238	390	1.679	10.376	25.261	55.944	1,3
Antalya	13.373		5.445	4.526	20.388	43.732	1,0
Hatay	8.624		2.237		17.743	28.604	0,7
Osmaniye	13.047		138		3.132	16.317	0,4
Isparta	2.856		1.902		8.676	13.434	0,3
Burdur	2.534		810		5.826	9.170	0,2
Bölge Toplamı	105.613	390	23.171	16.202	171.497	316.873	7,5
Türkiye	1.959.537	12.953	271.572	70.808	1.892.266	4.207.136	100,0

Akdeniz Bölgesi

Akdeniz Bölgesi Sanayi İstihdamı (Bin Kişi)

Akdeniz Bölgesi Türkiye genelindeki sanayi istihdamının %7,5'ini oluşturmaktadır.

Bölge sanayi istihdamında OSB'lerin payı %33,3 iken özel bölgelerin dışındaki diğer sanayi alanlarının payı %54,1'dir.

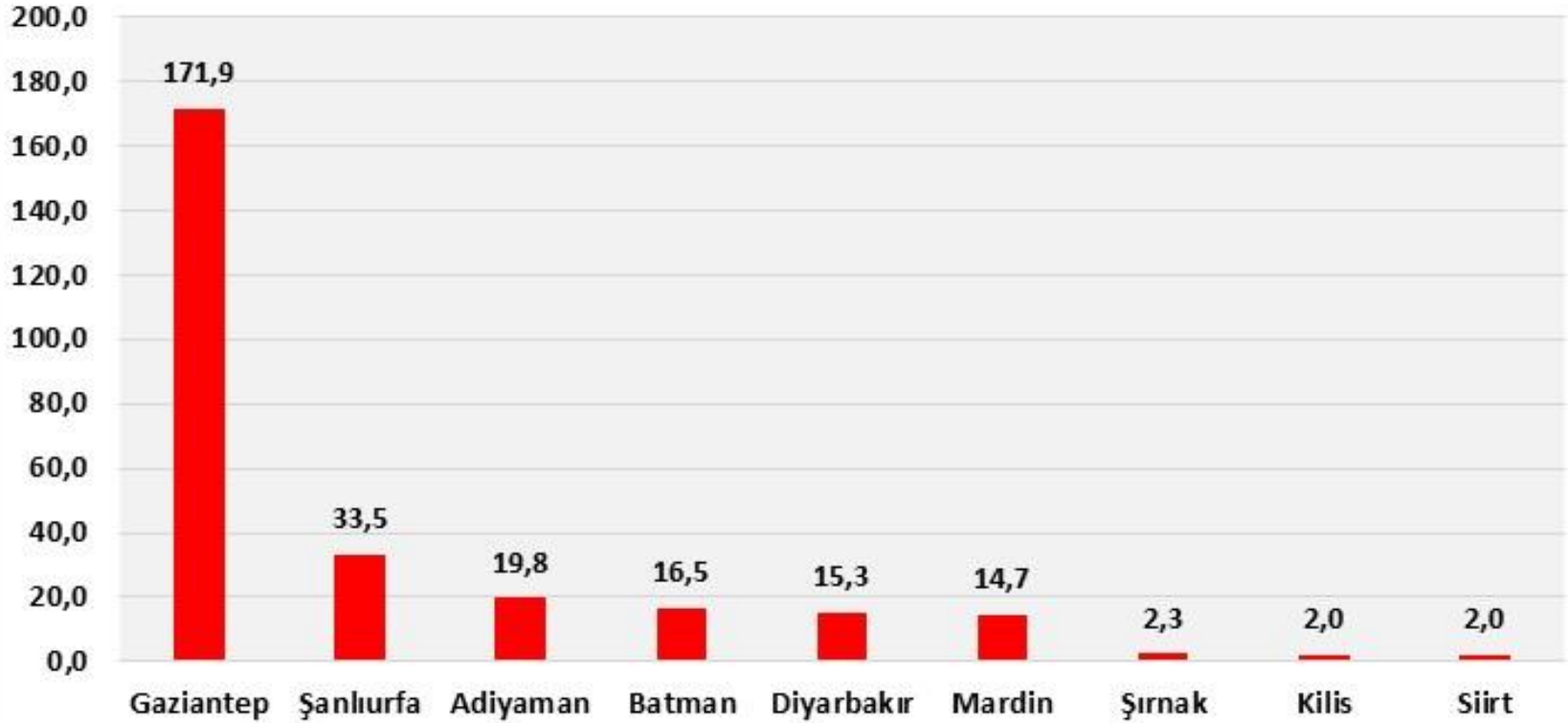
Güneydoğu Anadolu Bölgesi

İller	Sanayi İstihdamı (Kişi)						Türkiye İçindeki Payı (%)
	OSB	Endüstri B.	Küçük S.S.	Serbest B.	Diğer Sanayi Alanı	Toplam	
Gaziantep	147.855		7.353	168	16.507	171.883	4,1
Şanlıurfa	26.314		839		6.307	33.460	0,8
Adıyaman	15.127		95		4.546	19.768	0,5
Batman	5.600		188		10.717	16.505	0,4
Diyarbakır	7.000		644		7.624	15.268	0,4
Mardin	4.089	1.338	91		9.216	14.734	0,4
Şırnak	417		13		1.897	2.327	0,1
Kilis	1.300		81		639	2.020	0,0
Siirt	250		18		1.724	1.992	0,0
Bölge Toplamı	207.952	1.338	9.322	168	59.177	277.957	6,6
Türkiye	1.959.537	12.953	271.572	70.808	1.892.266	4.207.136	100,0

Güneydoğu Anadolu Bölgesi

Güneydoğu Anadolu Bölgesi Sanayi İstihdamı (Bin Kişi)

Güneydoğu Anadolu Bölgesi Türkiye genelindeki sanayi istihdamının %6,6'sını oluşturmaktadır.

Bölge sanayi istihdamında OSB'lerin payı %74,8 iken özel bölgelerin dışındaki diğer sanayi alanlarının payı %21,3'tür.

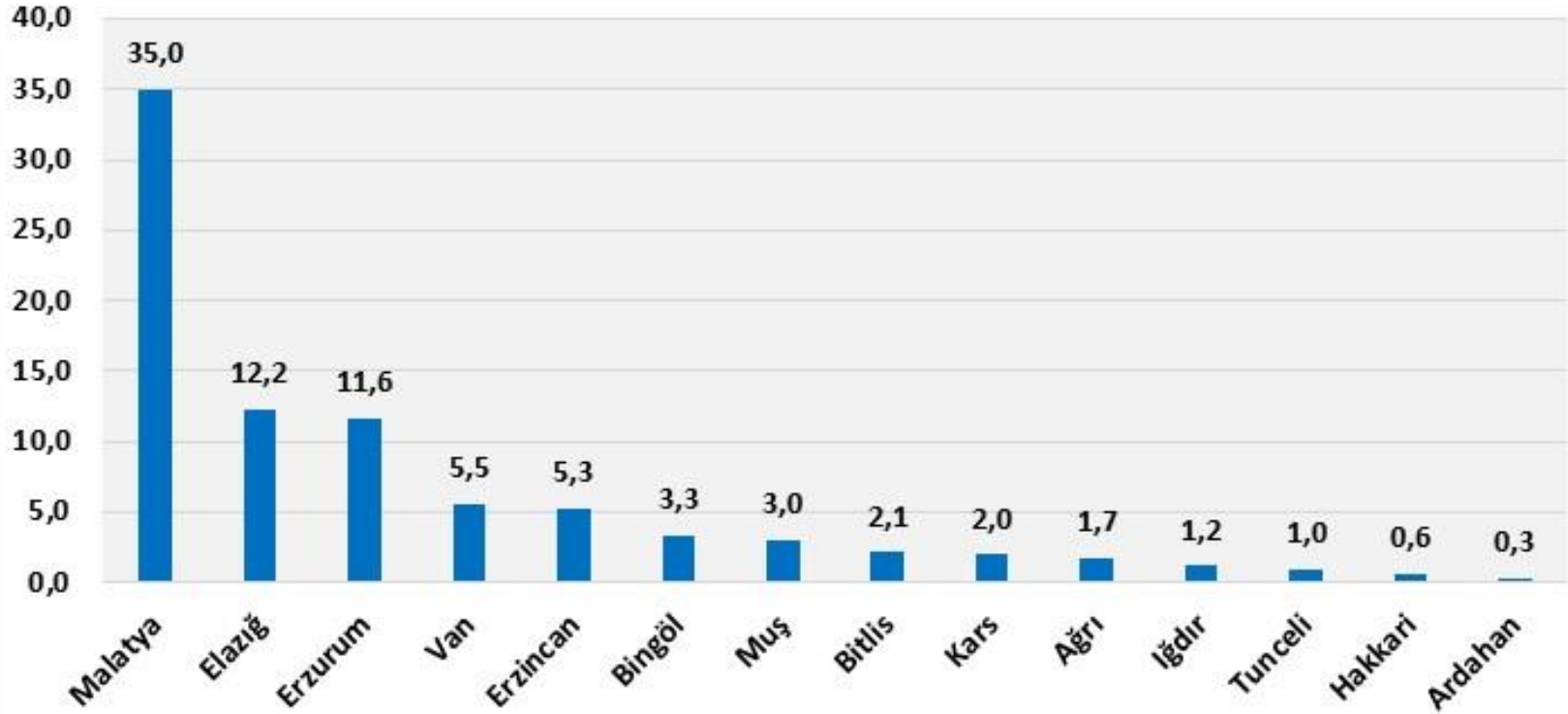
Doğu Anadolu Bölgesi

İller	Sanayi İstihdamı (Kişi)						Türkiye İçindeki Payı (%)
	OSB	Endüstri B.	Küçük S.S.	Serbest B.	Diğer Sanayi Alanı	Toplam	
Malatya	27.000		1.353		6.677	35.030	0,83
Elazığ	6.255		114		5.863	12.232	0,29
Erzurum	6.602		531		4.463	11.596	0,28
Van	2.065		171		3.271	5.507	0,13
Erzincan	1.711		145		3.445	5.301	0,13
Bingöl	858		462		1.989	3.309	0,08
Muş	95		81		2.820	2.996	0,07
Bitlis	75		291		1.755	2.121	0,05
Kars	650		144		1.169	1.963	0,05
Ağrı	15		176		1.476	1.667	0,04
Iğdır	369		29		769	1.167	0,03
Tunceli	430		22		504	956	0,02
Hakkari	0		69		542	611	0,01
Ardahan	0		5		273	278	0,01
Bölge Toplamı	46.125	0	3.593	0	35.016	84.734	2,01
Türkiye	1.959.537	12.953	271.572	70.808	1.892.266	4.207.136	100,00

Doğu Anadolu Bölgesi

Doğu Anadolu Bölgesi Sanayi İstihdamı (Bin Kişi)

Doğu Anadolu Bölgesi Türkiye genelindeki sanayi istihdamının %2'sini oluşturmaktadır.

Bölge sanayi istihdamında OSB'lerin payı %54,4 iken özel bölgelerin dışındaki diğer sanayi alanlarının payı %41,3'tür.

Sanayi Ürünleri İhracatı

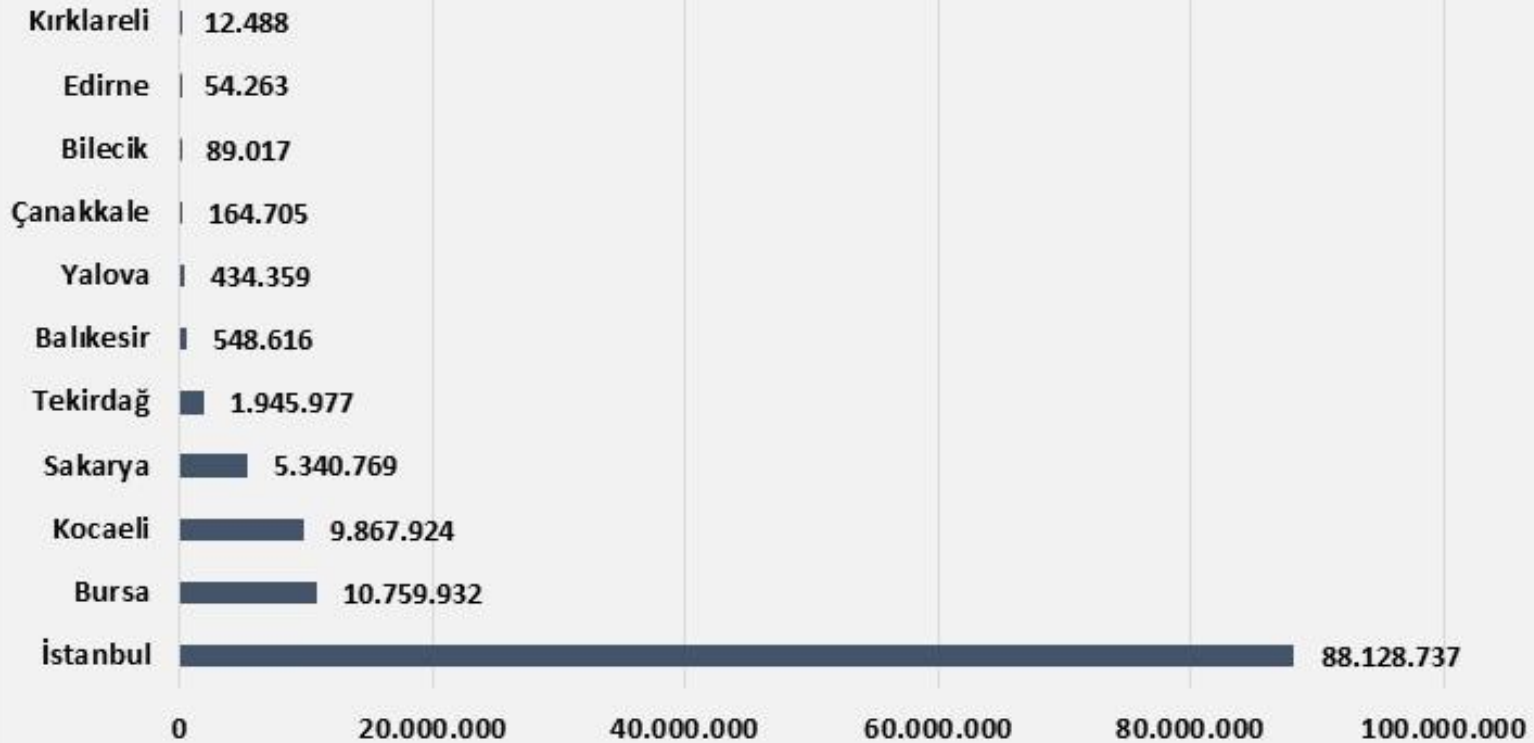
Marmara Bölgesi

İller	İhracat (2019) BİN USD			Pay (%)	
	Sanayi	İmalat Sanayii	Toplam	Sanayi	İmalat Sanayii
İstanbul	88.128.737	87.159.837	88.827.640	99,2	98,1
Bursa	10.759.932	10.673.381	10.898.036	98,7	97,9
Kocaeli	9.867.924	9.837.883	9.917.083	99,5	99,2
Sakarya	5.340.769	5.339.642	5.351.062	99,8	99,8
Tekirdağ	1.945.977	1.941.117	1.948.239	99,9	99,6
Balıkesir	548.616	536.391	579.246	94,7	92,6
Yalova	434.359	426.803	438.857	99,0	97,3
Çanakkale	164.705	164.211	169.681	97,1	96,8
Bilecik	89.017	84.740	89.502	99,5	94,7
Edirne	54.263	54.236	60.057	90,4	90,3
Kırklareli	12.488	12.488	12.731	98,1	98,1
Bölge Toplamı	117.346.787	116.230.729	118.292.134	99,2	98,3
Türkiye	175.108.168	171.218.582	180.832.722	96,8	94,7

Marmara Bölgesi

Marmara Bölgesi Sanayi İhracatı (Bin USD)

Marmara Bölgesi Türkiye genelindeki sanayi ürünleri ihracatının %67'sini oluşturmaktadır.

Sanayi ürünleri ihracatı bölge toplam ihracatının %99,2'sini oluşturmaktadır.

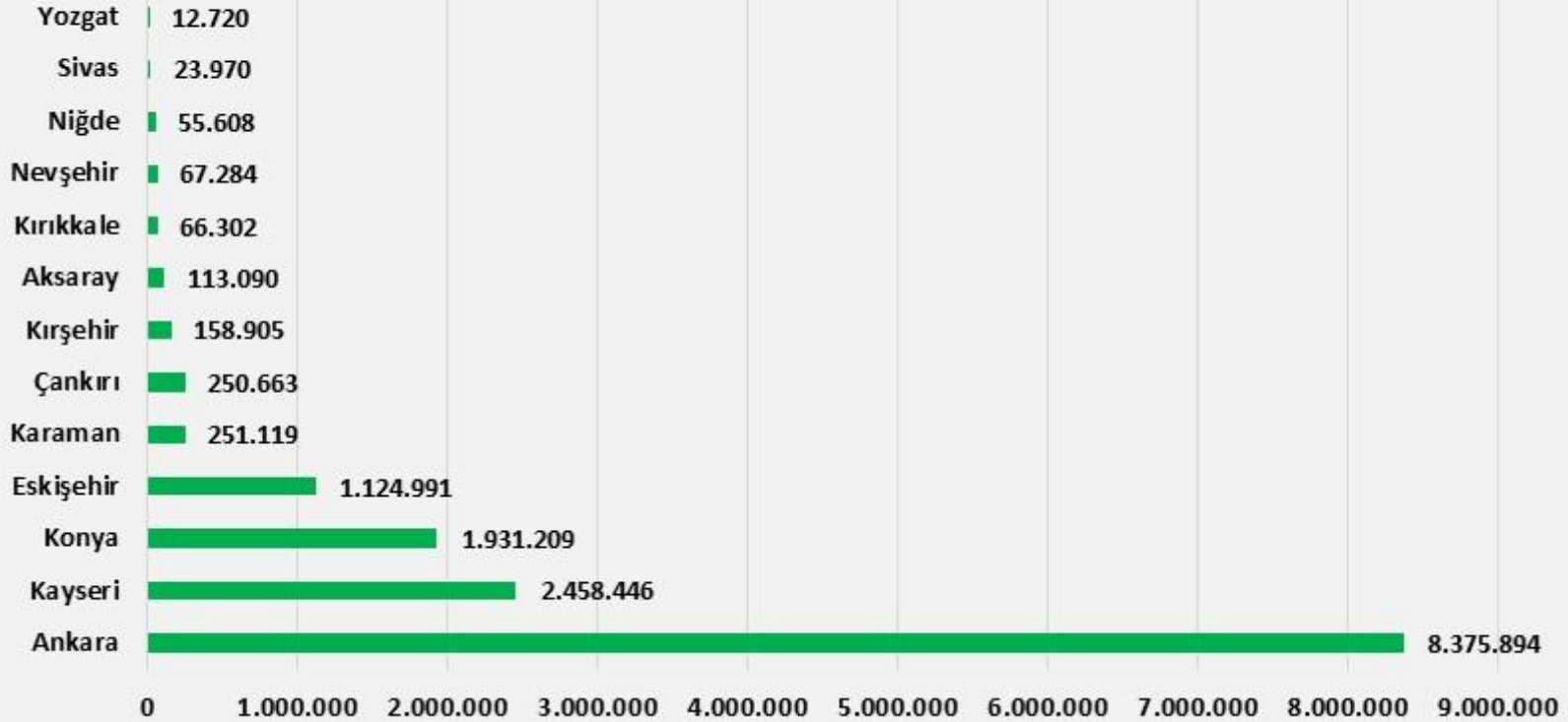
İç Anadolu Bölgesi

İller	İhracat (2019) BİN USD			Pay (%)	
	Sanayi	İmalat Sanayii	Toplam	Sanayi	İmalat Sanayii
Ankara	8.375.894	7.584.864	8.464.471	99,0	89,6
Kayseri	2.458.446	2.396.612	2.496.210	98,5	96,0
Konya	1.931.209	1.901.230	1.990.513	97,0	95,5
Eskişehir	1.124.991	1.085.263	1.134.818	99,1	95,6
Karaman	251.119	251.117	266.526	94,2	94,2
Çankırı	250.663	250.300	250.693	100,0	99,8
Kırşehir	158.905	158.884	188.102	84,5	84,5
Aksaray	113.090	112.155	119.092	95,0	94,2
Kırıkkale	66.302	65.852	71.293	93,0	92,4
Nevşehir	67.284	66.730	69.545	96,7	96,0
Niğde	55.608	52.967	58.414	95,2	90,7
Sivas	23.970	23.967	30.225	79,3	79,3
Yozgat	12.720	12.719	13.499	94,2	94,2
Bölge Toplamı	14.890.201	13.962.660	15.153.401	98,3	92,1
Türkiye	175.108.168	171.218.582	180.832.722	96,8	94,7

İç Anadolu Bölgesi

İç Anadolu Bölgesi Sanayi İhracatı (Bin USD)

İç Anadolu Bölgesi Türkiye genelindeki sanayi ürünleri ihracatının %8,5'ini oluşturmaktadır.

Sanayi ürünleri ihracatı bölge toplam ihracatının %98,3'ünü oluşturmaktadır.

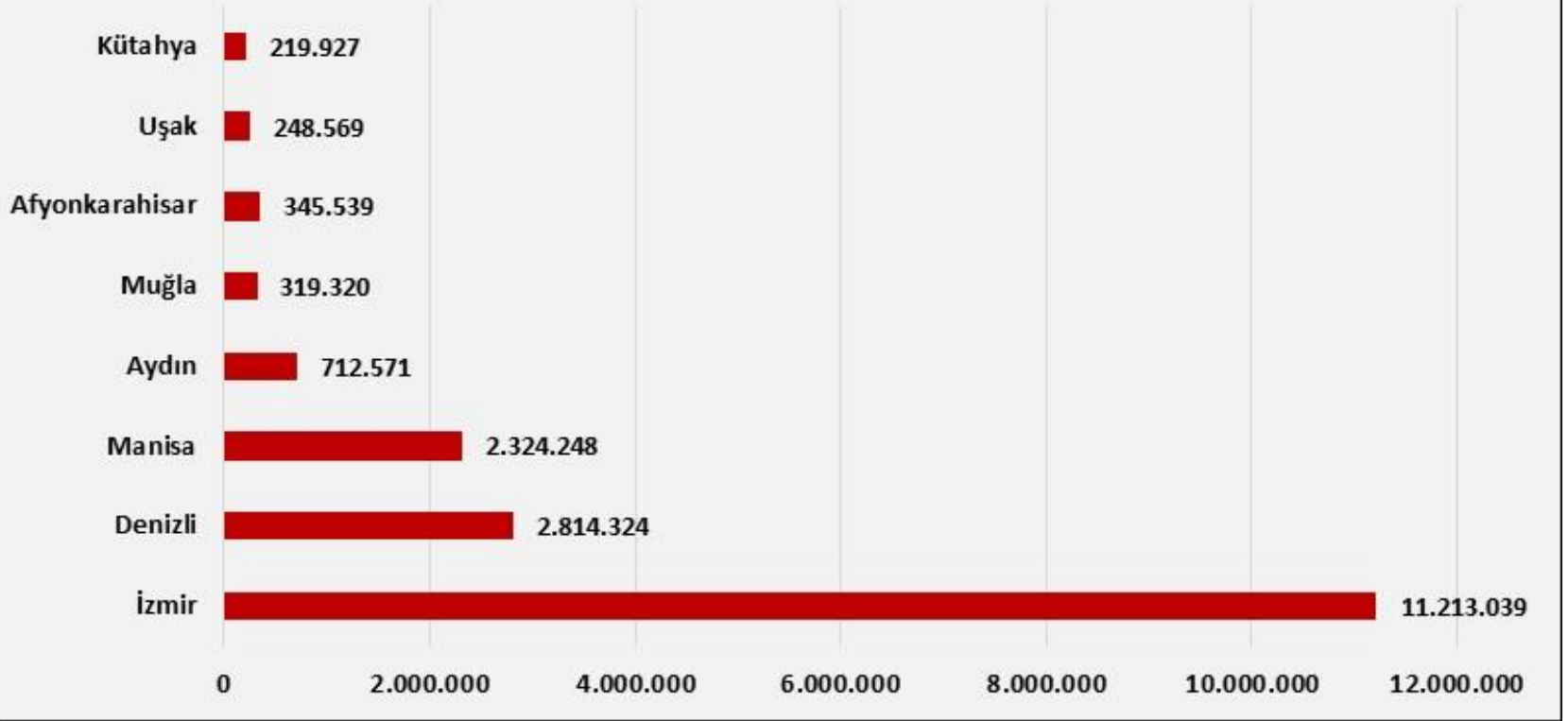
Ege Bölgesi

İller	İhracat (2019) BİN USD			Pay (%)	
	Sanayi	İmalat Sanayii	Toplam	Sanayi	İmalat Sanayii
İzmir	11.213.039	11.048.865	12.168.872	92,1	90,8
Denizli	2.814.324	2.758.639	2.883.701	97,6	95,7
Manisa	2.324.248	2.315.664	2.438.424	95,3	95,0
Aydın	712.571	555.483	746.879	95,4	74,4
Muğla	319.320	280.251	567.509	56,3	49,4
Afyonkarahisar	345.539	282.277	408.669	84,6	69,1
Uşak	248.569	246.686	253.834	97,9	97,2
Kütahya	219.927	217.036	220.825	99,6	98,3
Bölge Toplamı	18.197.537	17.704.901	19.688.713	92,4	89,9
Türkiye	175.108.168	171.218.582	180.832.722	96,8	94,7

Ege Bölgesi

Ege Bölgesi Sanayi İhracatı (Bin USD)

Ege Bölgesi Türkiye genelindeki sanayi ürünleri ihracatının %10,4'ünü oluşturmaktadır.

Sanayi ürünleri ihracatı bölge toplam ihracatının %92,4'ünü oluşturmaktadır.

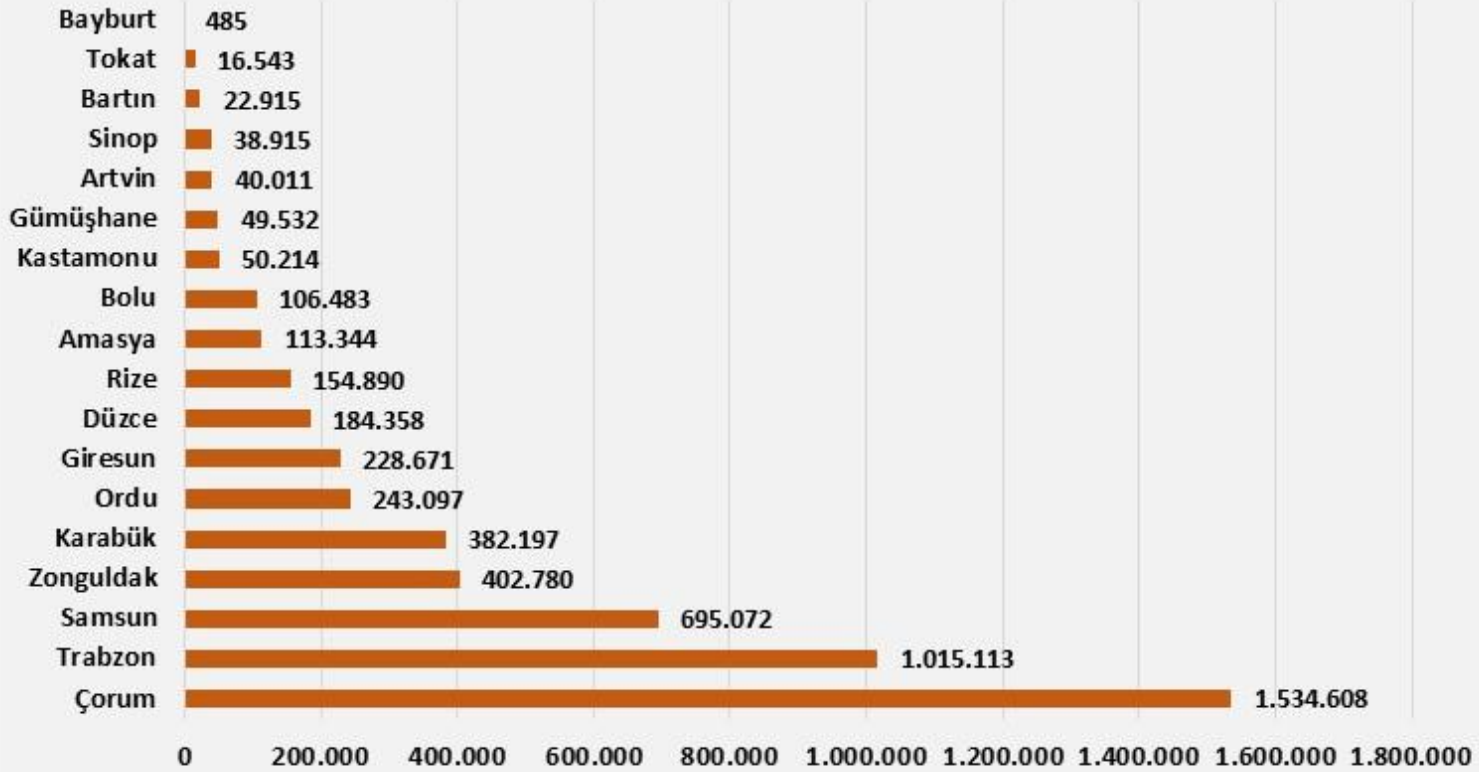
Karadeniz Bölgesi

İller	İhracat (2019) BİN USD			Pay (%)	
	Sanayi	İmalat Sanayii	Toplam	Sanayi	İmalat Sanayii
Çorum	1.534.608	1.533.705	1.539.823	99,7	99,6
Trabzon	1.015.113	1.011.091	1.164.033	87,2	86,9
Samsun	695.072	693.556	730.349	95,2	95,0
Zonguldak	402.780	402.759	404.698	99,5	99,5
Karabük	382.197	381.717	382.771	99,9	99,7
Ordu	243.097	212.290	245.986	98,8	86,3
Giresun	228.671	228.663	229.184	99,8	99,8
Düzce	184.358	184.191	184.610	99,9	99,8
Rize	154.890	54.714	169.351	91,5	32,3
Bolu	106.483	106.383	122.652	86,8	86,7
Amasya	113.344	111.917	114.220	99,2	98,0
Kastamonu	50.214	44.769	94.494	53,1	47,4
Gümüşhane	49.532	648	49.532	100,0	1,3
Artvin	40.011	39.583	48.809	82,0	81,1
Sinop	38.915	37.913	39.485	98,6	96,0
Bartın	22.915	22.915	29.025	78,9	78,9
Tokat	16.543	16.198	18.817	87,9	86,1
Bayburt	485	484	485	100,0	99,8
Bölge Toplamı	5.279.228	5.083.496	5.568.324	94,8	91,3
Türkiye	175.108.168	171.218.582	180.832.722	96,8	94,7

Karadeniz Bölgesi

Karadeniz Bölgesi Sanayi İhracatı (Bin USD)

Karadeniz Bölgesi Türkiye genelindeki sanayi ürünleri ihracatının %3'ünü oluşturmaktadır.

Sanayi ürünleri ihracatı bölge toplam ihracatının %94,8'ini oluşturmaktadır.

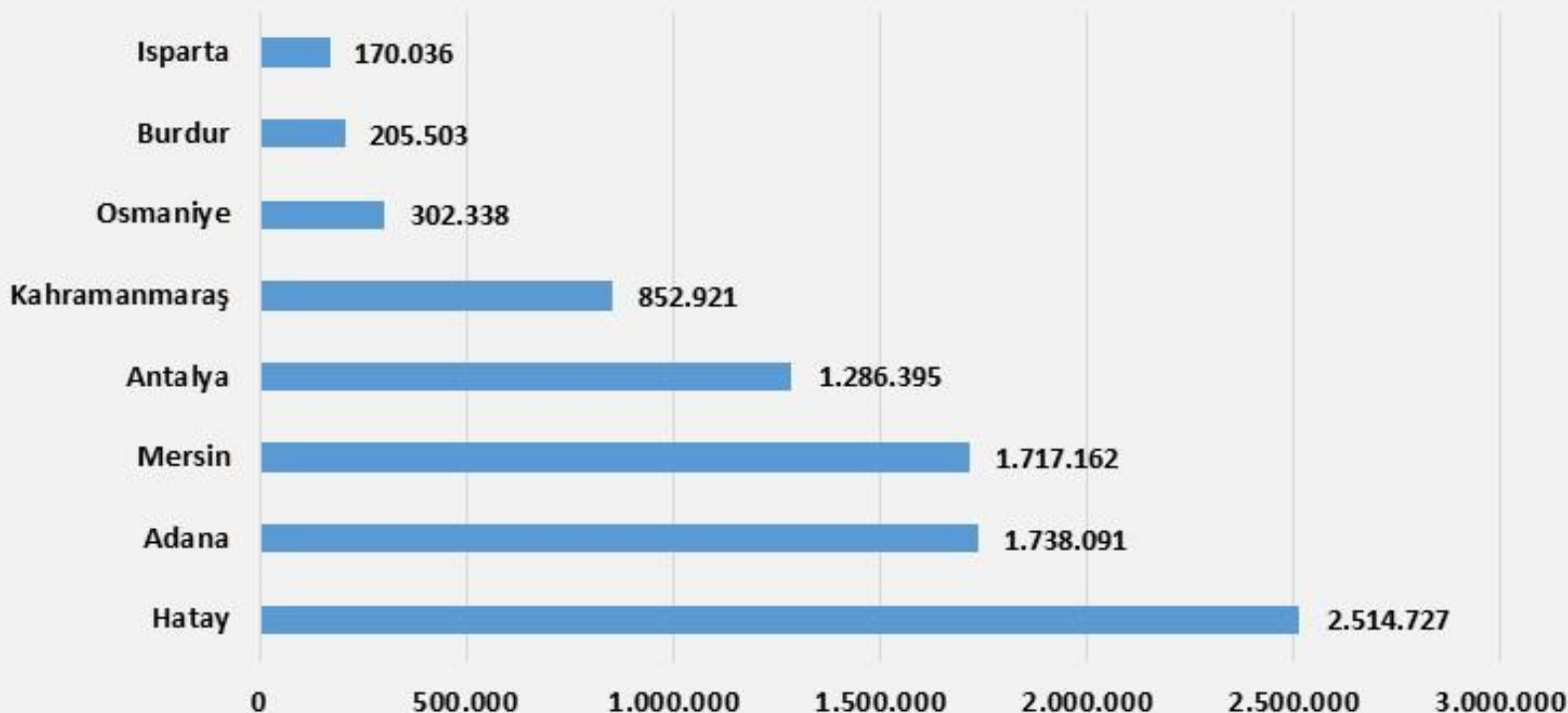
Akdeniz Bölgesi

İller	İhracat (2019) BİN USD			Pay (%)	
	Sanayi	İmalat Sanayii	Toplam	Sanayi	İmalat Sanayii
Hatay	2.514.727	2.497.752	3.063.174	82,1	81,5
Adana	1.738.091	1.726.754	1.947.764	89,2	88,7
Mersin	1.717.162	1.686.293	3.091.336	55,5	54,5
Antalya	1.286.395	1.127.561	1.769.892	72,7	63,7
Kahramanmaraş	852.921	852.913	890.749	95,8	95,8
Osmaniye	302.338	302.263	306.476	98,6	98,6
Burdur	205.503	73.682	206.446	99,5	35,7
Isparta	170.036	161.870	210.895	80,6	76,8
Bölge Toplamı	8.787.173	8.429.088	11.486.732	76,5	73,4
Türkiye	175.108.168	171.218.582	180.832.722	96,8	94,7

Akdeniz Bölgesi

Akdeniz Bölgesi Sanayi İhracatı (Bin USD)

Akdeniz Bölgesi Türkiye genelindeki sanayi ürünleri ihracatının %5'ini oluşturmaktadır.

Sanayi ürünleri ihracatı bölge toplam ihracatının %76,5'ini oluşturmaktadır.

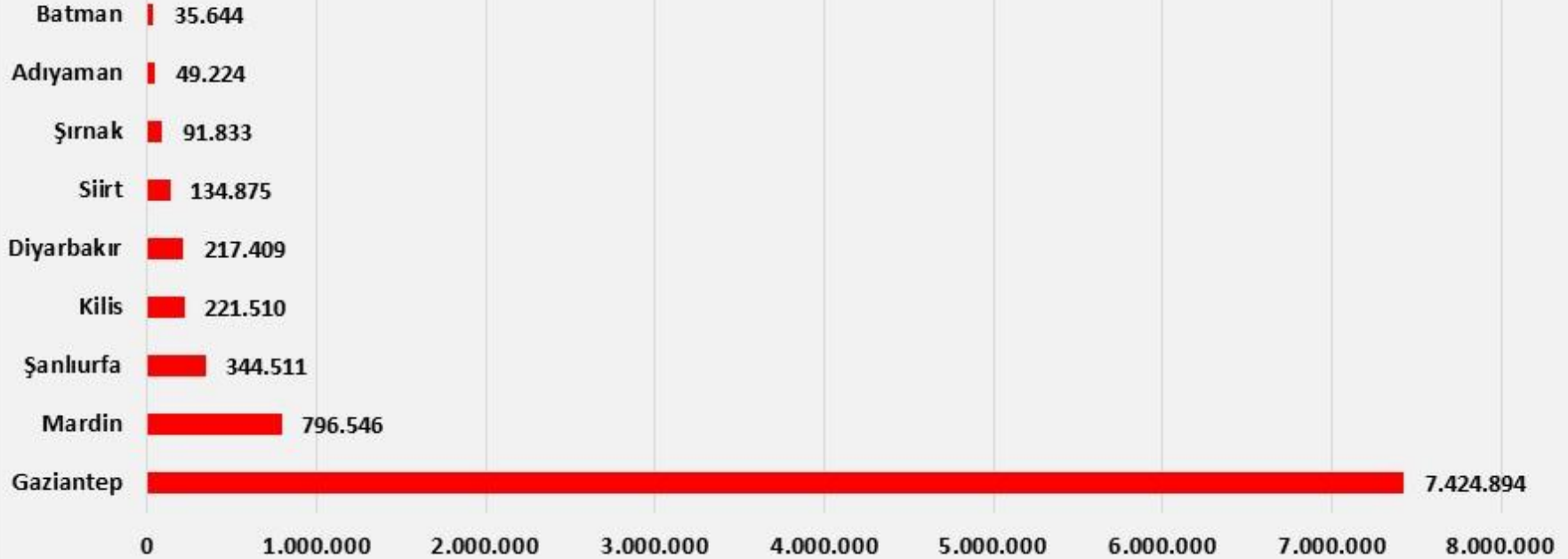
Güneydoğu Anadolu Bölgesi

İller	İhracat (2019) BİN USD			Pay (%)	
	Sanayi	İmalat Sanayii	Toplam	Sanayi	İmalat Sanayii
Gaziantep	7.424.894	7.421.292	7.811.872	95,0	95,0
Mardin	796.546	796.286	832.736	95,7	95,6
Şanlıurfa	344.511	343.237	464.039	74,2	74,0
Kilis	221.510	221.482	222.932	99,4	99,3
Diyarbakır	217.409	127.511	218.852	99,3	58,3
Siirt	134.875	134.740	153.873	87,7	87,6
Şırnak	91.833	75.981	92.752	99,0	81,9
Adıyaman	49.224	48.932	67.278	73,2	72,7
Batman	35.644	35.587	35.728	99,8	99,6
Bölge Toplamı	9.316.446	9.205.048	9.900.062	94,1	93,0
Türkiye	175.108.168	171.218.582	180.832.722	96,8	94,7

Güneydoğu Anadolu Bölgesi

Güneydoğu Anadolu Bölgesi Sanayi İhracatı (Bin USD)

Güneydoğu Anadolu Bölgesi Türkiye genelindeki sanayi ürünleri ihracatının %5,3'ünü oluşturmaktadır.
Sanayi ürünleri ihracatı bölge toplam ihracatının %94,1'ini oluşturmaktadır.

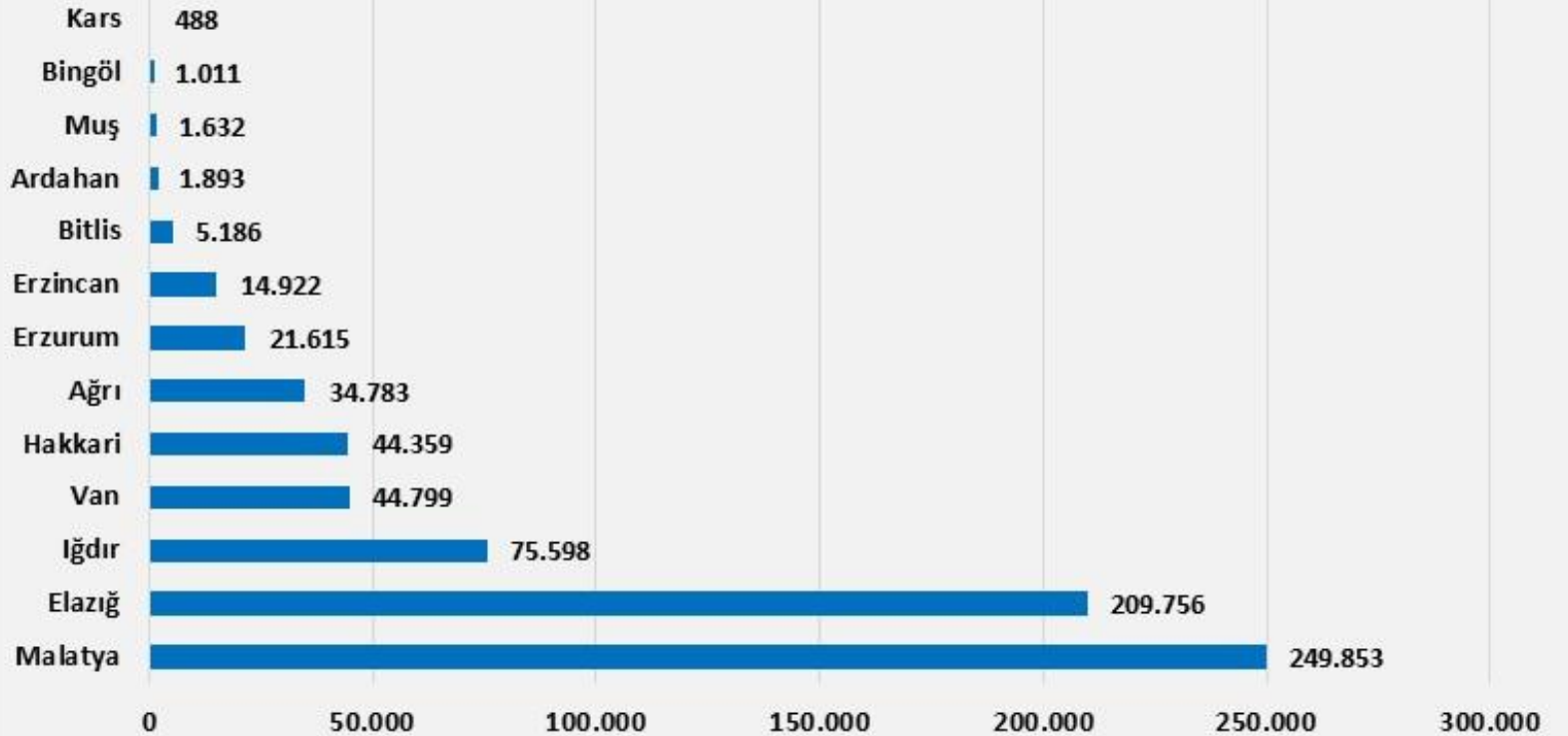
Doğu Anadolu Bölgesi

İller	İhracat (2019) BİN USD			Pay (%)	
	Sanayi	İmalat Sanayii	Toplam	Sanayi	İmalat Sanayii
Malatya	249.853	249.829	278.957	89,6	89,6
Elazığ	209.756	120.977	209.767	100,0	57,7
Iğdır	75.598	75.433	76.377	99,0	98,8
Van	44.799	41.442	49.591	90,3	83,6
Hakkari	44.359	34.890	44.440	99,8	78,5
Ağrı	34.783	34.746	36.150	96,2	96,1
Erzurum	21.615	21.424	22.362	96,7	95,8
Erzincan	14.922	14.786	14.935	99,9	99,0
Bitlis	5.186	4.789	5.379	96,4	89,0
Ardahan	1.893	1.554	1.893	100,0	82,1
Muş	1.632	1.284	1.633	99,9	78,6
Bingöl	1.011	1.009	1.134	89,2	89,0
Kars	488	462	487	100,2	94,9
Tunceli	13	13	229	5,7	5,7
Bölge Toplamı	705.908	602.638	743.334	95,0	81,1
Türkiye	175.108.168	171.218.582	180.832.722	96,8	94,7

Doğu Anadolu Bölgesi

Doğu Anadolu Bölgesi Sanayi İhracatı (Bin USD)

Doğu Anadolu Bölgesi Türkiye genelindeki sanayi ürünleri ihracatının %0,4'ünü oluşturmaktadır.

Sanayi ürünleri ihracatı bölge toplam ihracatının %95'ini oluşturmaktadır.

Uluslararası Karşılaştırma

Uluslararası Karşılaştırma

Ülkeler	Toplam Alan (km ²)	Nüfus (2020)	GSYH (2019) (Milyar USD)	Kişi Başına Gelir (2019) (USD)	Sanayi Alanları (ha)	Geliştirilmiş Alanlar (ha)
Almanya	357.114	83,9 Milyon	3.862	46.473	1.571.302 (%4,4)	3.571.140 (%10)
Fransa	640.679	67,1 Milyon	2.713	41.897	922.578 (%1,44)	3.844.074 (%6)
İtalya	301.336	60,5 Milyon	2.001	33.159	647.872 (%2,15)	1.506.680 (%5)
Türkiye	783.562	84,6 Milyon	761	9.151	282.082 (%0,36)	1.567.124 (%2)

Kaynaklar:

Toplam Alan: Wikipedia

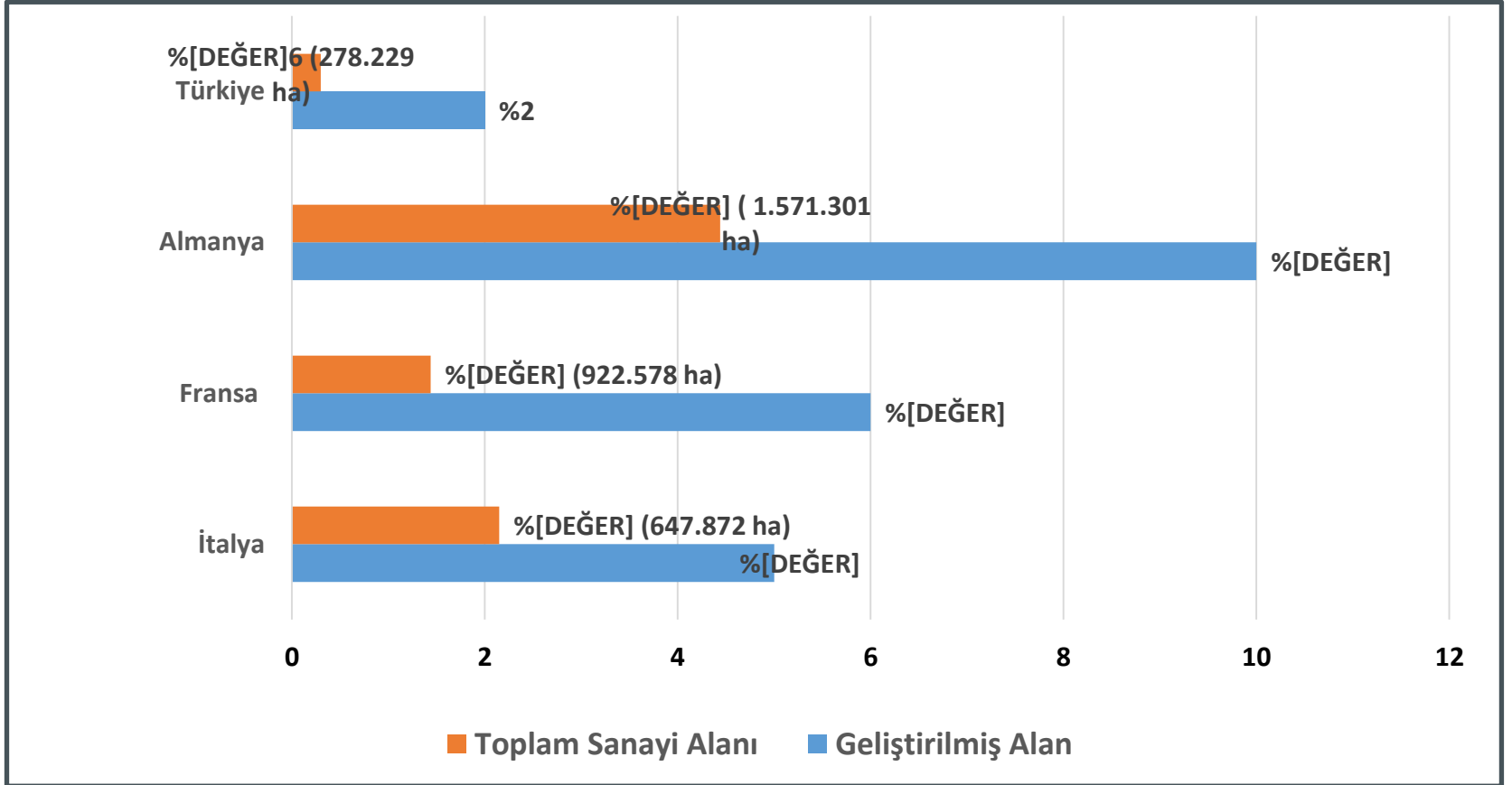
Nüfus: Wikipedia

GSYH: IMF World Economic Outlook Reports, Ekim 2020.

Sanayi ve Geliştirilmiş Alanlar: Avrupa Çevre Ajansı

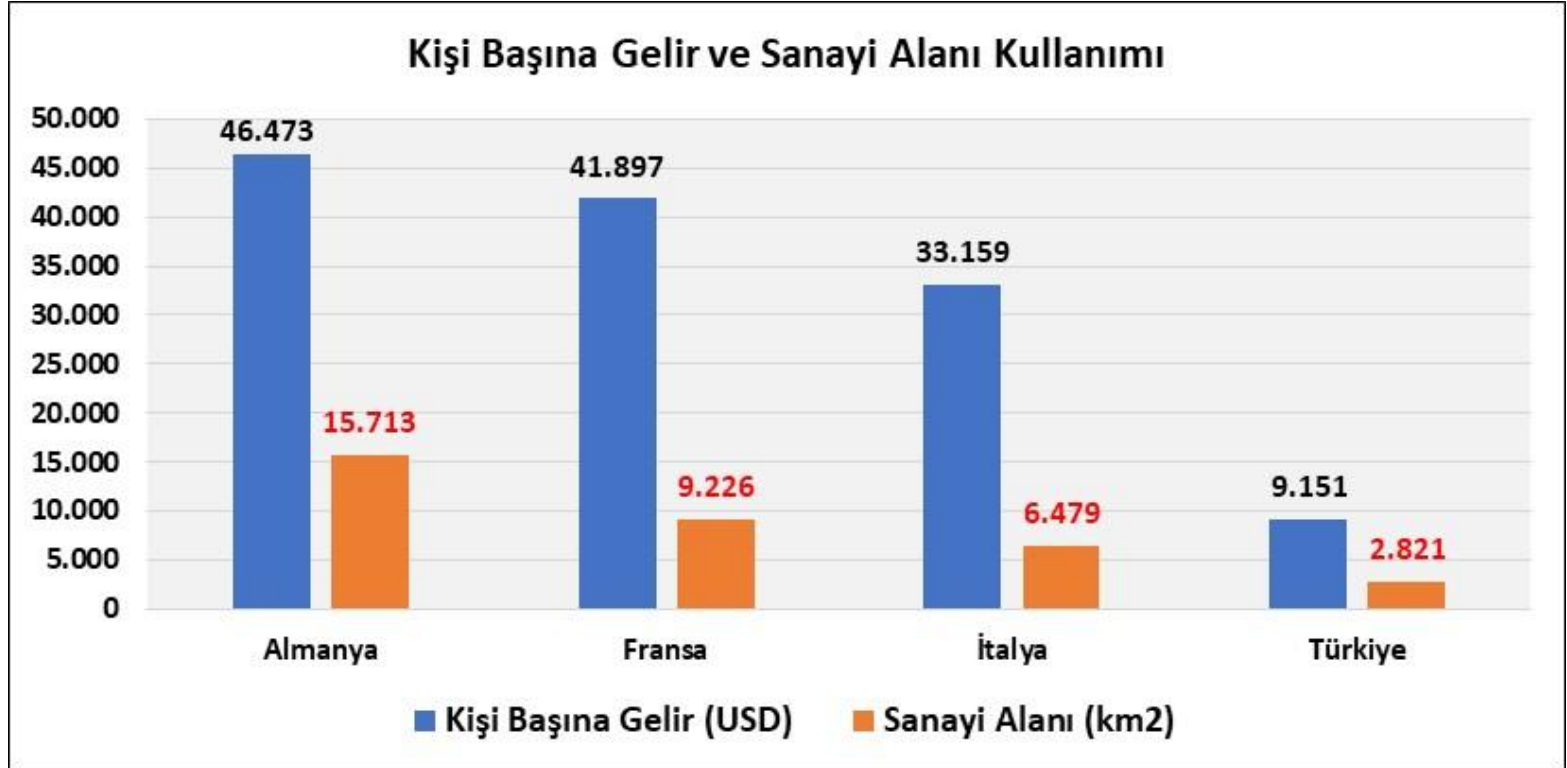
Uluslararası Karşılaştırma

- Türkiye’de sanayi alanlarının toplam yüzölçümü içerisindeki payı, gelişmiş Avrupa ülkelerine göre oldukça düşüktür.
- Sanayi alanlarının payı Almanya’da Türkiye’den 15 kat daha fazla iken, Fransa’da 5 kat, İtalya’da 7 kat fazladır.

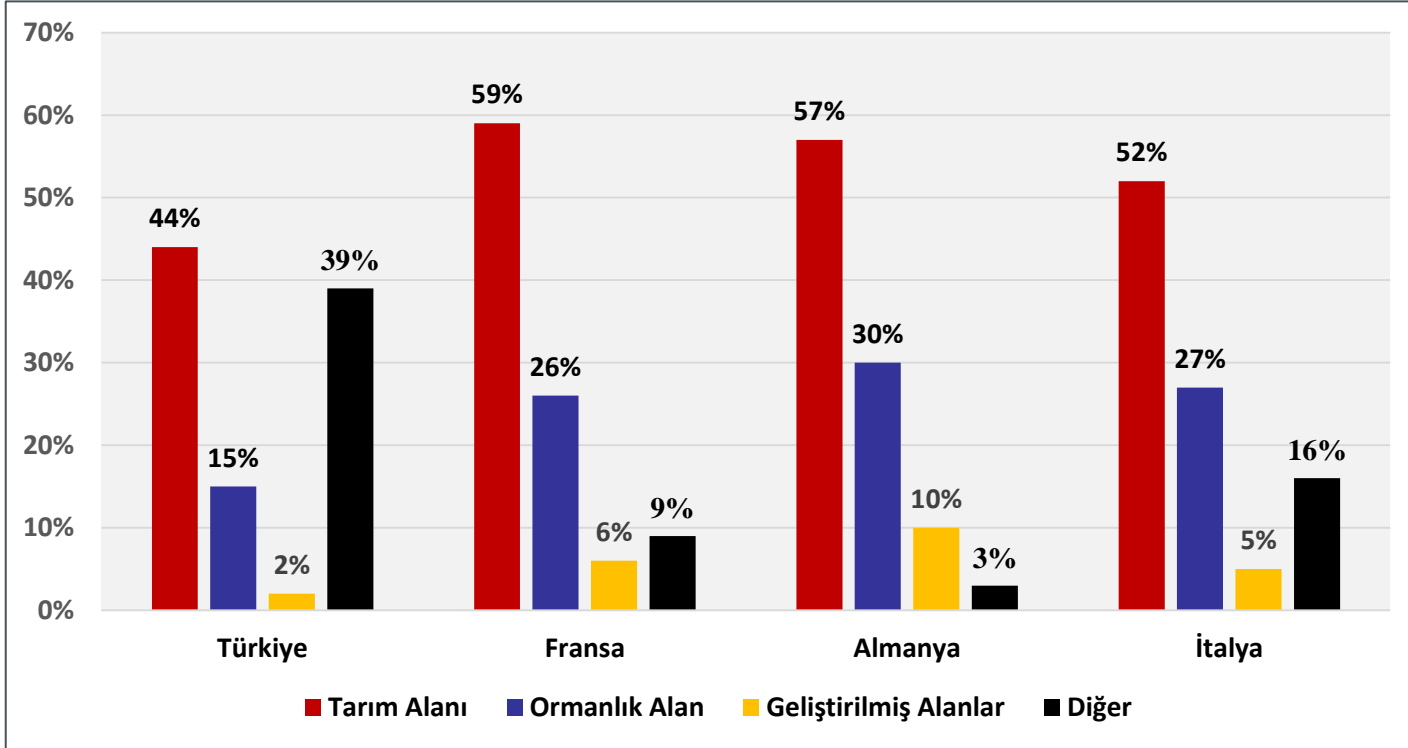

Uluslararası Karşılaştırma

Avrupa'da ve Türkiye'de Arazi Dağılımı

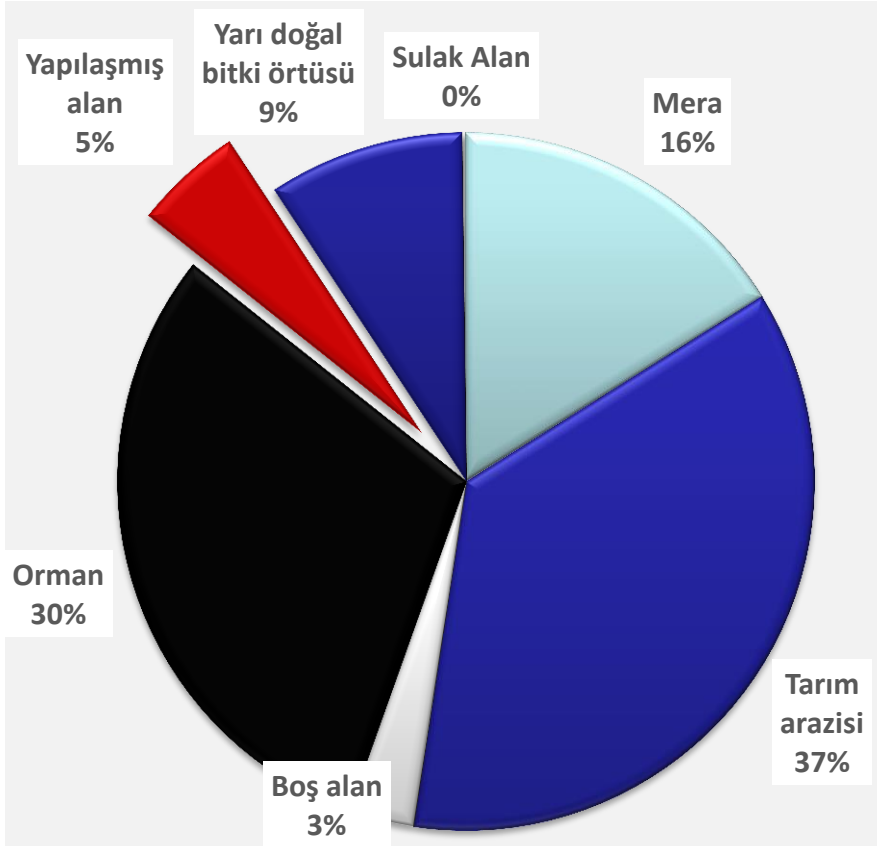

- ✓ Gelişmiş ülkelerde tarım arazilerinin payı toplam yüzölçümü içerisinde en yüksektir.
- ✓ Türkiye'de tarım arazilerinin toplam yüzölçümü içerisindeki payı, gelişmiş Avrupa ülkelerine göre daha düşüktür.
- ✓ Benzer şekilde ülkemizdeki geliştirilmiş alanların payı diğer ülkelere göre daha düşüktür.

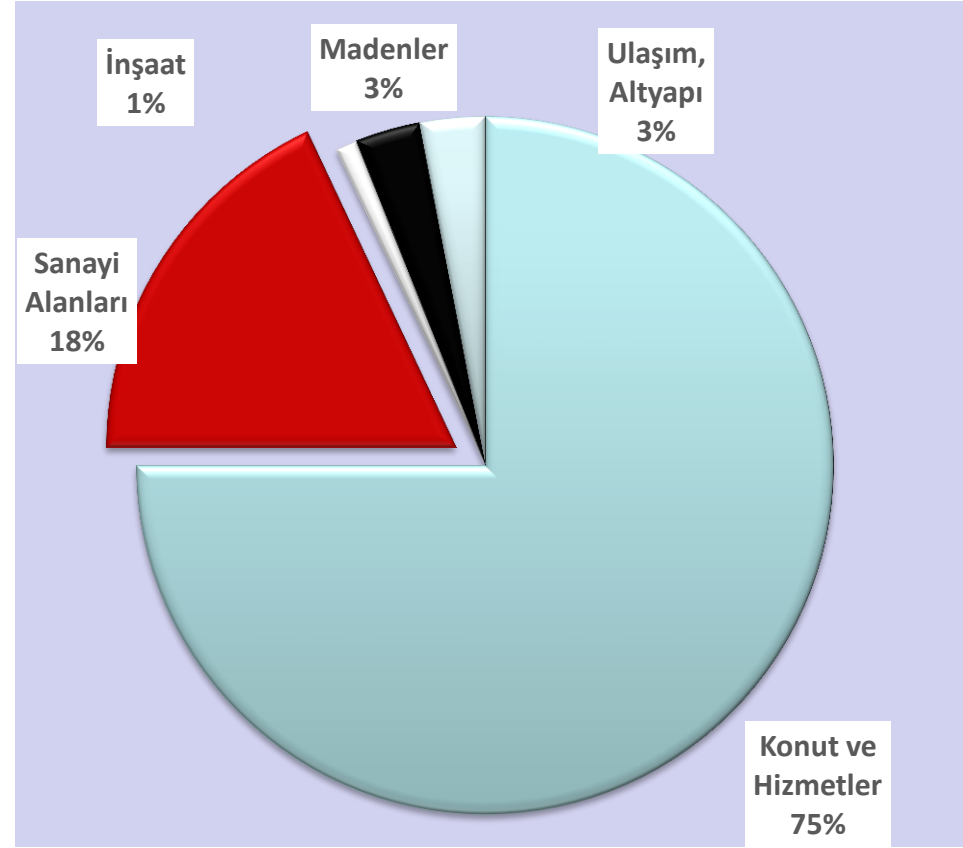

İtalya'da Alan Kullanımı

TOPLAM ALAN KULLANIMI

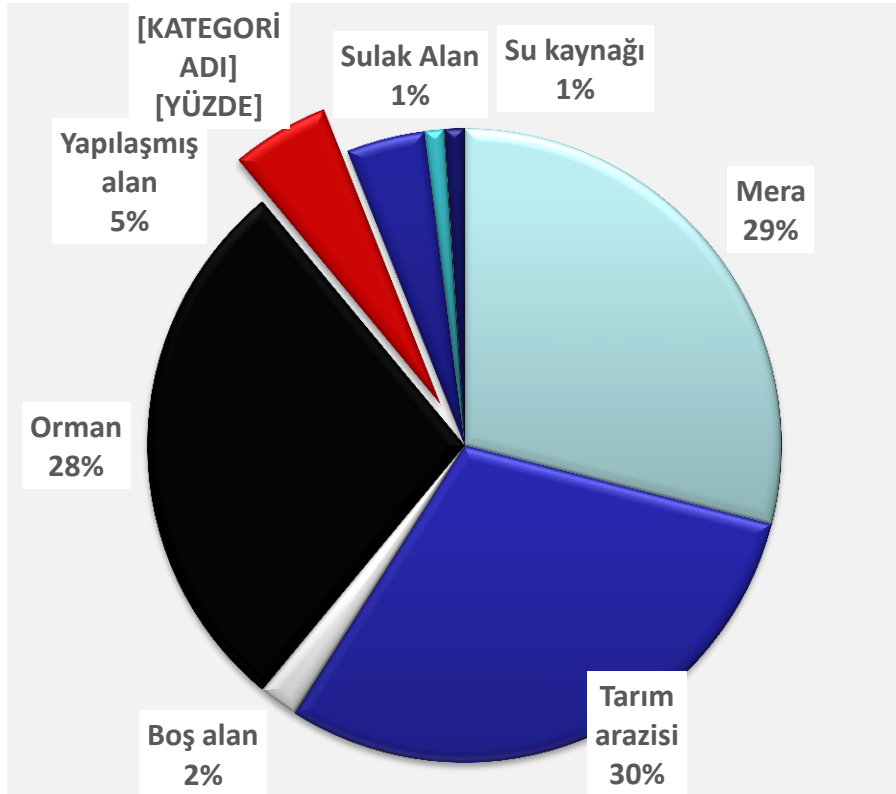
YAPILAŞMIŞ ALAN KULLANIMI

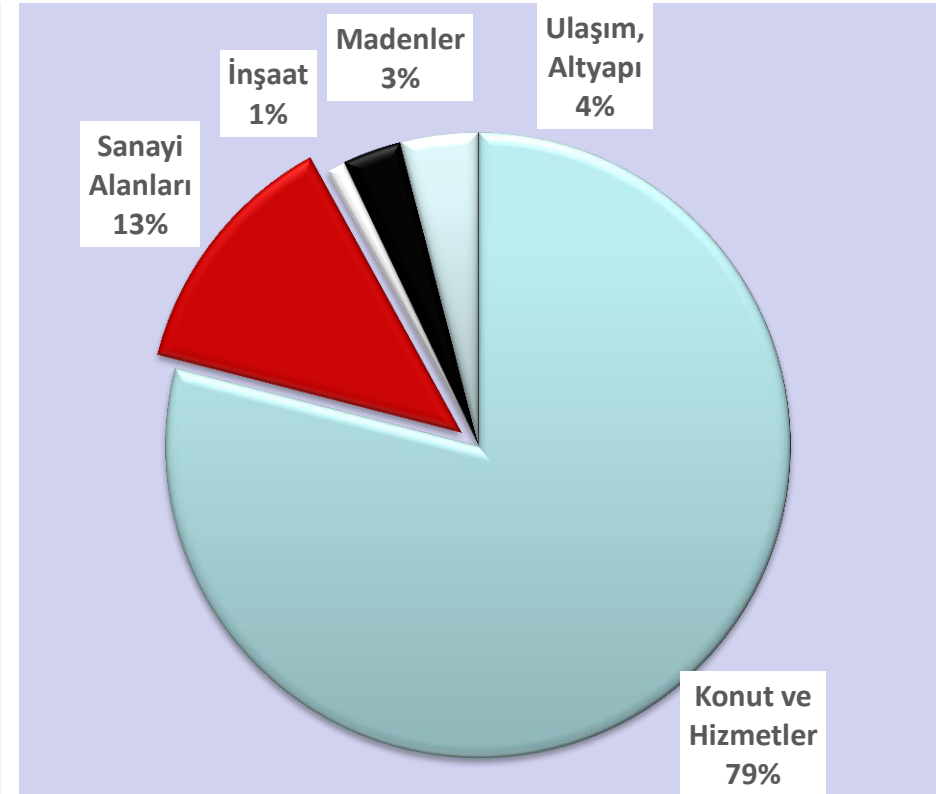

Fransa'da Alan Kullanımı

TOPLAM ALAN KULLANIMI

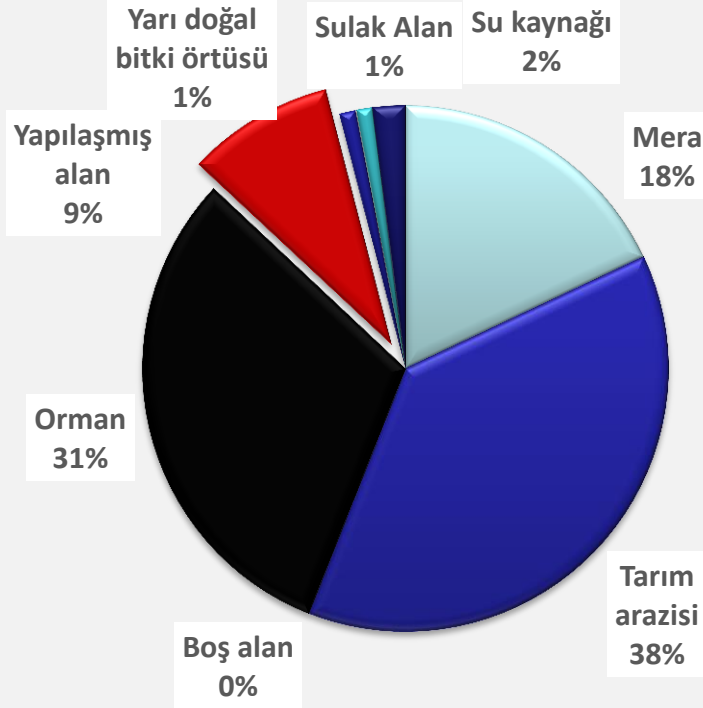
YAPILAŞMIŞ ALAN KULLANIMI

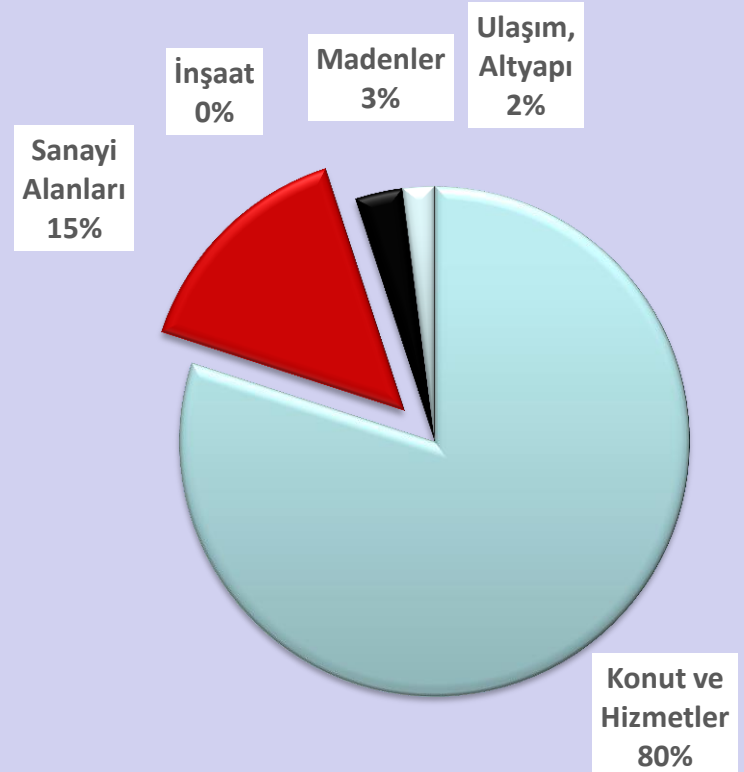

Almanya'da Alan Kullanımı

TOPLAM ALAN KULLANIMI

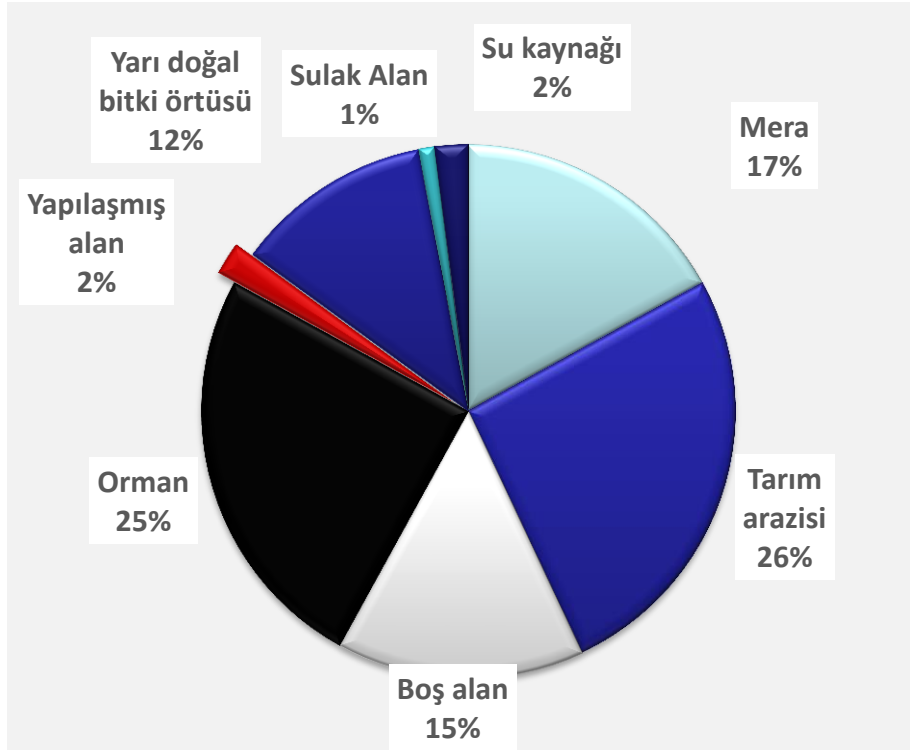
YAPILAŞMIŞ ALAN KULLANIMI

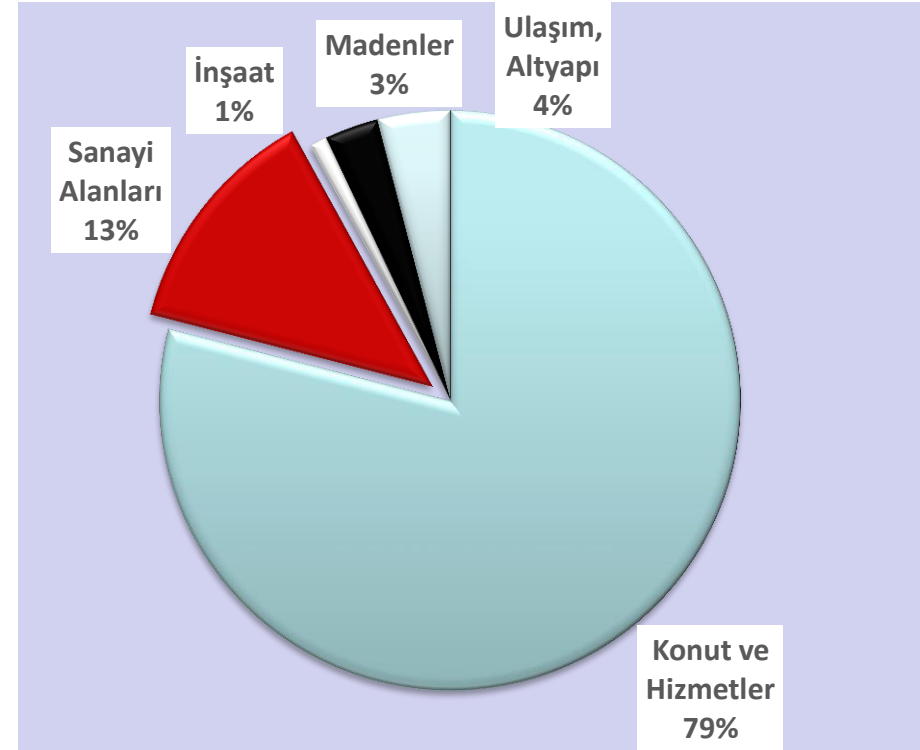

Türkiye’de Alan Kullanımı

TOPLAM ALAN KULLANIMI

YAPILAŞMIŞ ALAN KULLANIMI

Genel Tespitler

- Türkiye’de sanayi alanları toplam olarak 278.229 hektar alanı kaplamaktadır.
- Ülke alanının %0,36 gibi küçük bir kısmını kaplayan sanayi alanları, tarım alanlarının %1,2 kısmı kadardır.
- Sanayi alanlarının %39,3’ü Organize Sanayi Bölgesi alanına ait iken, %7’si Küçük Sanayi Sitesi, %5,6’sı Endüstri Bölgesi, %0,9’u da Serbest Bölge alanına aittir.
- Sanayi alanlarının %47,2’si ise diğer sanayi alanlarından oluşmaktadır.
- Türkiye’de büyüklük itibarıyla sanayi alanının en fazla olduğu il Ankara olup bunu sırasıyla Konya, Sivas, Bursa ve Adana illeri izlemektedir.
- Sanayi alanının az olduğu illerin başında ise Tunceli gelirken, bunu sırasıyla Artvin, Ardahan, Hakkari ve Gümüşhane illeri takip etmektedir.

Genel Tespitler

- Türkiye’de Organize Sanayi Bölgesi alanları 109.140 hektardır. En fazla OSB alanına sahip il Ankara olup bunu Tekirdağ, Bursa, Konya ve Gaziantep izlemektedir.
- OSB ve diğer özel alanlar dışındaki sanayi alanları ise 131.391 hektar olup Ankara diğer sanayi alanlarında da en fazla alana sahip il konumundadır.
- Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu ve Ege Bölgesi’nde toplam sanayi alanı içinde OSB alanları ön plana çıkmaktadır.
- Doğu Anadolu Bölgesi’nde OSB alanları, bölge sanayi alanının %65’ini oluştururken, Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde %59,3, Ege Bölgesi’nde %58,5’lik bölümünü oluşturmaktadır.
- İç Anadolu Bölgesi’nde sanayi alanlarının büyük kısmı OSB ve diğer özel alanların dışında kalan alanlardan oluşmaktadır. Bölgede diğer sanayi alanların payı %62,5’dir.

Arz Ederim...